

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для виконання самостійної роботи
із навчальної дисципліни

«ОБЛІК У БАНКАХ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2020

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи із навчальної дисципліни «Облік у банках» (для студентів денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. О. А. Андренко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 73 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. О. А. Андренко

Рецензент

Т. В. Момот, доктор економічних наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, протокол № 1 від 28.09.2019.

ЗМІСТ

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
3 ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	16
Тема 1 Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках.....	16
Тема 2 Облік капіталу.....	19
Тема 3 Облік доходів і витрат.....	22
Тема 4 Облік касових операцій.....	23
Тема 5 Облік розрахункових операцій банку.....	25
Тема 6 Облік операцій з кредитування.....	28
Тема 7 Облік депозитних операцій.....	31
Тема 8 Облік операцій з цінними паперами.....	34
Тема 9 Облік операцій в іноземній валюті.....	37
Тема 10 Облік операцій з основними засобами.....	40
Тема 11 Облік операцій з нематеріальними активами.....	42
Тема 12 Облік операцій з лізингу.....	44
4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	47
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Облік у банках» є формування сучасної системи знань з теорії і практики бухгалтерського обліку в банках

Завдання вивчення дисципліни «Облік у банках» є вивчення теоретичних засад обліку в банках; ознайомлення із завданнями обліку за різними його напрямками; засвоєння техніки документального оформлення операцій у первинних облікових документах та методики реєстрації облікової інформації у системі рахунків; ознайомлення з методикою формування звітних показників за даними бухгалтерського обліку в банках.

Після вивчення дисципліни студенти повинені знати:

- принципи побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках;
- підходи до організації бухгалтерського обліку в банківських установах;
- процедури здійснення основних банківських операцій;
- проблемні питання, пов'язані з функціонуванням системи бухгалтерського обліку в банках України;
- положення інструктивно-нормативних документів з облікових питань;
- механізми застосування в обліковій практиці концептуальних принципів МСБО, в основі яких – нарахування доходів та витрат, оцінки та переоцінки активів.

Студенти також повинені вміти:

- складати первинні бухгалтерські документи та заповнювати на їх основі реєстри обліку;
- здійснювати необхідні розрахунки для реєстрації облікової інформації;
- складати типові бухгалтерські проведення;
- формувати звітність банківських установ за даними синтетичного і аналітичного обліку.

Важливою складовою навчання студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачений час для самостійної роботи, частина

обов'язкового програмного матеріалу виноситься для самостійного вивчення студентами.

Самостійна робота обов'язкова при підготовці до практичних занять, а також складання іспиту, а тому повинна мати систематичний і плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником формування вміння навчатися, що сприяє активізації засвоєння знань. Водночас вона становить основний засіб опанування навчального матеріалу в поза аудиторний час. Значення та статус самостійної роботи значно підвищуються при введенні кредитно-модульної технології навчання, згідно з якою зменшується обсяг аудиторної роботи.

Метою самостійної роботи студентів (СРС) є послідовне самостійне засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, яке спрямоване на поглиблення знань, набуття і розвиток практичних навичок та вмінь, які сприяють отриманню професійних компетенцій майбутнього фахівця, розвитку його самостійності та ініціативності.

Пропоновані методичні рекомендації щодо самостійної роботи розроблені відповідно до програми курсу «Облік у банках» для студентів спеціальності 071 – Облік і оподаткування освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр і призначені для самостійної та індивідуальної роботи студентів над опануванням дисципліни.

Програма дисципліни ухвалена кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту та Вченою радою факультету економіки та підприємництва.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів (далі – СРС) – це позааудиторна робота, яка здійснюється самостійно, без викладача (консультанта), але під його загальним керівництвом і контролем.

Самостійна робота над навчальною дисципліною включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого студентом лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до практичних занять;
- виконання завдань викладача як результат для самостійного опрацювання матеріалу дисципліни;
- тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE;
- систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом.

Самостійна робота з навчальною, науковою та періодичною літературою, вивчення та аналіз законодавчих і нормативних документів будується на основі роботи з каталогами та конспектування. Для раціонального запам'ятовування матеріалу потрібно підготувати невеликий конспект із викладенням тез чи основних думок або посилань на конкретні сторінки літературного джерела, що сприяє швидкому знаходженню потрібного матеріалу.

Для раціональної організації самостійної роботи студент повинен уміло розподілити час, передбачений навчальним планом для позааудиторної роботи. Загалом навчальний час студентів охоплює години, призначені для аудиторної (регламентованої) роботи (лекції, практичні заняття, консультації з викладачем, наукові конференції та олімпіади, складання іспиту) та позааудиторної (підготовка до практичних занять та екзамену, написання контрольних робіт та

індивідуальних завдань, доповідей, рефератів, проведення групових презентацій, робота з літературними джерелами в бібліотеці, пошук інформації в мережі Інтернет).

Детальний зміст самостійної роботи перелік завдань, питань, тестів для самоперевірки до кожної теми наведено нижче (табл. 2.1–2.2).

Таблиця 2.1 – Зміст самостійної роботи дисципліни «Облік у банках» (для студентів денної форми навчання)

Перелік тем, зміст самостійної роботи	К-сть годин
1	2
<p>Тема 1 Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках</p> <p>1.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>1.2 Опрацювання матеріалу теми № 1, що не ввійшов до лекції 1: Банківська документація. Зміст обліково-операційної роботи і побудова бухгалтерського апарату банку. Облікова політика банку.</p> <p>1.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>1.4 Опрацювати зміст основних нормативних актів, що регулюють діяльність банків (дивись рекомендовану літературу).</p> <p>1.5 Вивчити назви класів Плану рахунків банку.</p> <p>1.6 Опрацювати фундаментальну облікову модель на прикладі ПАТ «БАНК ВОСТОК» або іншої фінансової установи.</p> <p>1.7 Виконати тестові завдання № 1–5.</p> <p>1.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 1 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 12, 14, 27, 34, 35, 44, 47.</p>	7
<p>Тема 2 Облік капіталу</p> <p>2.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>2.2 Опрацювання матеріалу теми № 2, що не ввійшов до лекції 2: Процедура державної реєстрації банку. Облік операцій, пов'язаних зі змінами величини регулятивного капіталу [1, 2, 47].</p> <p>2.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>2.4 Опрацювати зміст основних нормативних актів, що регулюють діяльність банків (дивись рекомендовану літературу).</p> <p>2.5 Пояснити механізм дії контрпасивних рахунків за класом 5 «Капітал банку» Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.</p> <p>2.6 Розробити загальну облікову процедуру, зазначивши кореспонденцію рахунків за операціями банків, зміст яких відображається за рахунками класу 5 «Капітал банку»</p> <p>2.5 Виконати тестові завдання № 6-10.</p> <p>2.6 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 2 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 26, 34, 42, 47.</p>	6

Продовження таблиці 2.1

1	2
<p style="text-align: center;">Тема 3 Облік доходів і витрат</p> <p>3.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>3.2 Опрацювання матеріалу теми № 3, що не ввійшов до лекції 2: Визначення фінансового результату діяльності банку [1, 2, 47].</p> <p>3.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>3.4 Зробити порівняльну характеристику «Правил з бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України» з МСФЗ 9 «Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України».</p> <p>3.5 Скласти перелік операцій, що зумовлюють записи за розділом 74 Плану рахунків «Загальні адміністративні витрати». Відобразити їх зміст через кореспонденцію рахунків. До переліку включити не менше ніж 10 операцій.</p> <p>3.6 Навести порядок визначення фінансового результату банку.</p> <p>3.7 Виконати тестові завдання № 11 – 15.</p> <p>3.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 3 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 12, 20, 32, 40, 47.</i></p>	6
<p style="text-align: center;">Тема 4 Облік касових операцій</p> <p>4.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>4.2 Опрацювання матеріалу теми № 4, що не ввійшов до лекції 3: Організація та облік операцій з перевезення валютних цінностей та інкасації коштів у банківських установах в Україні [1, 2, 47].</p> <p>4.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>4.4 Скласти конспект Інструкції про ведення касових операцій в банках України [10] та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України [5].</p> <p>4.5 Оформити графічні схеми документообігу за касовими операціями, що виконуються прибутковими та видатковими касами.</p> <p>4.6 Виконати тестові завдання № 16 – 20.</p> <p>4.7 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 4 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 5, 8, 10, 20, 33, 38, 47.</i></p>	6
<p style="text-align: center;">Тема 5 Облік розрахункових операцій банку</p> <p>5.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>5.2 Опрацювання матеріалу теми № 5, що не ввійшов до лекції № 3: Відображення в бухгалтерському обліку операцій, що здійснюються через СЕП НБУ [1, 2, 47].</p> <p>5.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік операцій за темою [11, 12, 38].</p> <p>5.5 Навести приклади встановлення трьох типів кореспондентських відносин та рахунків, що їх обслуговують.</p> <p>5.6 Відобразити факт відкриття основного поточного рахунку ТОВ «Лідер» у книзі реєстрації відкритих рахунків банку. Поточний рахунок відкрито 20.02.20, номер договору про відкриття рахунку – 61, форма власності – колективна, резидент, валюта рахунку – гривня.</p> <p>5.7 Виконати тестові завдання № 21 – 25.</p> <p>5.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 5 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 9, 11, 12, 20, 28, 29, 33, 38, 47.</i></p>	6

Продовження таблиці 2.1

1	2
<p style="text-align: center;">Тема 6 Облік операцій з кредитування</p> <p>6.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>6.2 Опрацювання матеріалу теми № 6, що не ввійшов до лекції 4: Бухгалтерський облік забезпечення кредитних операцій. Особливості обліку окремих кредитних операцій [1, 2, 47].</p> <p>6.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>6.4 Опрацювати та зробити порівняльну характеристику «Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України» з МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».</p> <p>6.5 Самостійно розробити та навести приклад завдання з обліку операцій РЕПО.</p> <p>6.6 Скласти зміст внутрішнього положення банку про кредитування, а також фрагмент облікової політики банку в частині обліку операцій з кредитування.</p> <p>6.7 Виконати тестові завдання № 26 – 30.</p> <p>6. Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 6 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 19, 20, 24, 32, 47.</i></p>	5
<p style="text-align: center;">Тема 7 Облік депозитних операцій</p> <p>7.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>7.2 Опрацювання матеріалу теми № 7, що не ввійшов до лекції 5: Облік зобов'язань банку перед Фондом гарантування вкладів фізичних осіб [1, 2, 47].</p> <p>7.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>7.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік депозитних операцій за темою [6,30].</p> <p>7.5 Скласти перелік вкладних (депозитних) рахунків, які відкриваються в установах банків, описати (письмово) умови відкриття цих рахунків.</p> <p>7.6 Скласти зміст внутрішнього положення банку про депозитні операції, а також фрагмент облікової політики банку в частині обліку депозитних операцій.</p> <p>7.7 Виконати тестові завдання № 31 – 35.</p> <p>7.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 7 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 30, 32, 47.</i></p>	5
<p style="text-align: center;">Тема 8 Облік операцій з цінними паперами</p> <p>8.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>8.2 Опрацювання матеріалу теми № 8, що не ввійшов до лекції 6: Облік цінних паперів у портфелі банку до погашення. Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії. Облік комісійних операцій банку з цінними паперами [1, 2, 48].</p> <p>8.3 Підготовка до практичного заняття.</p> <p>8.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік операцій з цінними паперами за темою [6, 37, 42]. Ознайомитись із переліком цінних паперів, які випускаються в Україні.</p> <p>8.5 Письмово сформулювати основні облікові принципи обліку зменшення корисності цінних паперів та формування резервів.</p> <p>8.6 Скласти бухгалтерські проведення реалізації (продажу) акцій та інших цінних паперів із нефіксованим прибутком із портфеля банку на продаж.</p> <p>8.7 Виконати тестові завдання № 36 – 40.</p> <p>8.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 8 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 34, 37, 42, 47.</i></p>	5

Закінчення таблиці 2.1

1	2
<p align="center">Тема 9 Облік операцій в іноземній валюті</p> <p>9.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою. 9.2 Опрацювання матеріалу теми № 9, що не ввійшов до лекції 6: Безготівкові обмінні операції з іноземною валютою. Облік операцій з банківськими металами [1, 2, 47]. 9.3 Підготовка до практичного заняття. 9.4 Ознайомитись з основними нормативними актами, що регламентують облік операцій з цінними паперами за темою [4, 36, 12, 17]. 9.5 Скласти бухгалтерські проведення з обліку безготівкових операцій із купівлі-продажу іноземної валюти. 9.6 Виконати тестові завдання № 41 – 45. 9.7 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 9 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 4, 12, 17, 20, 31, 36, 47.</i></p>	<p align="center">5</p>
<p align="center">Тема 10 Облік операцій з основними засобами</p> <p>10.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою. 10.2 Опрацювання матеріалу теми № 10, що не ввійшов до лекції 7: Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів. Бухгалтерський облік вибуття основних засобів. Амортизація ОЗ і нематеріальних активів [1, 2, 47]. 10.3 Підготовка до практичного заняття. 10.4 Опрацювати П(С)БО № 7 – Основні засоби та встановити розбіжності з МСБО 16 стосовно класифікації, вартісних оцінок та обліку основних засобів. 10.5 Описати порядок аналітичного обліку за операціями банку з основними засобами, зазначивши всі потрібні облікові регістри і їх призначення. 10.6 Самостійно розробити та навести приклад операцій банку з обліку ОЗ 10.7 Виконати тестові завдання № 46 – 50. 10.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 10 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7, 16, 20, 21,25, 47.</i></p>	<p align="center">4</p>
<p align="center">Тема 11 Облік операцій з нематеріальними активами</p> <p>11.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою. 11.2 Опрацювання матеріалу теми № 11, що не ввійшов до лекції 7: Бухгалтерський облік переоцінки нематеріальних активів. Бухгалтерський облік вибуття нематеріальних активів [1, 2, 47]. 11.3 Підготовка до практичного заняття. 11.4 Самостійно розробити та навести приклад операцій банку з обліку нематеріальних активів. 11.5 Виконати тестові завдання № 51 – 55. 11.6 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 11 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7,18, 20, 21,25, 47</i></p>	<p align="center">2</p>
<p align="center">Тема 12 Облік операцій з лізингу</p> <p>12.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою. 12.2 Опрацювання матеріалу теми № 12, що не ввійшов до лекції 7: Облік операцій фінансового лізингу. Облік операцій оперативного лізингу. Облік операцій зворотного лізингу [1, 2, 47.] 12.3 Підготувати стислий конспект змісту Закону України «Про лізинг». 12.4 Виконати тестові завдання № 56 – 60. 12.5 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 12 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7, 20, 41, 43, 47.</i></p>	<p align="center">3</p>

Таблиця 2.2 – Зміст самостійної роботи дисципліни «Облік у банках»
(для студентів заочної форми навчання)

Перелік тем, зміст самостійної роботи	К-сть годин
1	2
<p>Тема 1 Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках</p> <p>1.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>1.2 Опрацювання матеріалу теми № 1, що не ввійшов до лекції 1: Принципи та складові елементи системи бухгалтерського обліку в банках, їх характеристика. Банківська документація. Зміст обліково-операційної роботи і побудова бухгалтерського апарату банку. Облікова політика банку [1, 2, 47].</p> <p>1.3 Підготовка до практичного заняття № 1.</p> <p>1.4 Опрацювати зміст основних нормативних актів, що регулюють діяльність банків (дивись рекомендовану літературу).</p> <p>1.5 Вивчити назви класів Плану рахунків банку та класифікацію балансових рахунків.</p> <p>1.6 Опрацювати фундаментальну облікову модель на прикладі ПАТ «БАНК ВОСТОК» або іншої фінансової установи.</p> <p>1.7 Самостійно розробити та навести приклад бухгалтерського балансу банку за один день.</p> <p>1.6 Виконати тестові завдання № 1 – 5.</p> <p>1.7 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 1 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 12, 27, 34, 35, 44, 47.</p>	10
<p>Тема 2 Облік капіталу</p> <p>2.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>2.2 Опрацювання матеріалу теми № 2, що не ввійшов до лекції 1: Процедура державної реєстрації банку. Облік операцій, пов'язаних зі змінами величини регулятивного капіталу. Облік викуплених власних акцій [1, 2, 47].</p> <p>2.3 Підготовка до практичного заняття № 1.</p> <p>2.4 Опрацювати та підготувати стислий конспект основних нормативних актів, що регулюють діяльність банків (дивись рекомендовану літературу).</p> <p>2.5 Підготувати конспект Положення про ліцензування банків (затвердженого ПНБУ від 22.12.2018 № 149).</p> <p>2.6 Пояснити механізм дії контрпасивних рахунків за класом 5 «Капітал банку» Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.</p> <p>2.7 Розробити загальну облікову процедуру, зазначивши кореспонденцію рахунків за операціями банків, зміст яких відображається за рахунками класу 5 «Капітал банку»</p> <p>2.8 Виконати тестові завдання № 6 – 10.</p> <p>2.9 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 2 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 26, 34, 42, 47.</p>	10

Продовження таблиці 2.2

1	2
<p style="text-align: center;">Тема 3 Облік доходів і витрат</p> <p>3.1 Питання, що виносяться на самостійне опрацювання лекційного матеріалу: Класифікація доходів і витрат банку. Облік доходів та витрат банку. Загальні правила обліку доходів та витрат. Порядок закриття рахунків доходів і витрат. Визначення фінансового результату діяльності банку [1, 2, 47].</p> <p>3.2 Підготовка до практичного заняття № 1.</p> <p>3.3 Зробити порівняльну характеристику «Правил з бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України» з МСФЗ 9 «Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України».</p> <p>3.4 Скласти перелік операцій, що зумовлюють записи за розділом 74 Плану рахунків «Загальні адміністративні витрати». Відобразити їх зміст через кореспонденцію рахунків. До переліку включити не менше ніж 10 операцій.</p> <p>3.5 Усвідомити і пояснити економічну характеристику рахунків групи 770 Плану рахунків «Відрахування в резерви» як активно-пасивних.</p> <p>3.6 Навести порядок визначення фінансового результату банку.</p> <p>3.7 Виконати тестові завдання № 11–15.</p> <p>3.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 3 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 12, 20, 32, 40, 47.</i></p>	12
<p style="text-align: center;">Тема 4 Облік касових операцій</p> <p>4.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>4.2 Опрацювання матеріалу теми № 4, що не ввійшов до лекції 2: Особливості організації облікової роботи в касі банківської установи. Облік касових операцій з клієнтами банківської установи. Організація та облік операцій з перевезення валютних цінностей та інкасації коштів у банківських установах в Україні [1, 2, 47].</p> <p>4.3 Підготовка до практичного заняття № 1</p> <p>4.4 Скласти конспект Інструкції про ведення касових операцій в банках України [10] та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України [5].</p> <p>4.5 Оформити графічні схеми документообігу за касовими операціями, що виконуються прибутковими та видатковими касами.</p> <p>4.6 Вивчити порядок здійснення та відображення в обліку операцій з обслуговування фізичних осіб банкоматом.</p> <p>4.7 Виконати тестові завдання № 16–20.</p> <p>4.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 4 [47].</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 5, 8, 10, 20, 33, 38, 47.</i></p>	8
<p style="text-align: center;">Тема 5 Облік розрахункових операцій банку</p> <p>5.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>5.2 Опрацювання матеріалу теми № 5, що не ввійшов до лекції № 3: Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями. Облік операцій платіжними вимогами. Облік операцій при розрахунках розрахунковими чеками. Облік операцій при розрахунках акредитивами. Облік розрахункових операцій з використанням платіжних карток. Відображення в бухгалтерському обліку операцій, що здійснюються через СЕП НБУ [1, 2, 47].</p> <p>5.3 Підготовка до практичного заняття № 2.</p> <p>5.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік операцій за темою.</p>	8

Продовження таблиці 2.2

1	2
<p>5.5 Навести приклади встановлення трьох типів кореспондентських відносин та рахунків, що їх обслуговують.</p> <p>5.6 Відобразити факт відкриття основного поточного рахунку ТОВ «Лідер» у книзі реєстрації відкритих рахунків банку. Поточний рахунок відкрито 20.02.20, номер договору про відкриття рахунку – 61, форма власності – колективна, резидент, валюта рахунку – гривня.</p> <p>5.7 Виконати тестові завдання № 21–25.</p> <p>5.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 5 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 9, 11, 12, 20, 28, 29, 33, 38, 47.</p>	
<p>Тема 6 Облік операцій з кредитування</p> <p>6.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>6.2 Опрацювання матеріалу теми № 6, що не ввійшов до лекції 3: Бухгалтерський облік забезпечення кредитних операцій. Особливості обліку окремих кредитних операцій [1, 2, 47].</p> <p>6.3 Підготовка до практичного заняття № 2.</p> <p>6.4 Опрацювати та зробити порівняльну характеристику «Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України» з МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».</p> <p>6.5 Самостійно розробити та навести приклад завдання з обліку операцій РЕПО.</p> <p>6.6 Скласти зміст внутрішнього положення банку про кредитування, а також фрагмент облікової політики банку в частині обліку операцій з кредитування.</p> <p>6.7 Зрозуміти сутність операцій з кредитування овернайт та самостійно розробити та навести приклад завдання з обліку цього виду кредитування.</p> <p>6.8 Підготувати стислий конспект Закону України «Про заставу» [47].</p> <p>6.9 Виконати тестові завдання № 26–30.</p> <p>6. 10 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 6 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 19, 20, 24, 32, 47.</p>	10
<p>Тема 7 Облік депозитних операцій</p> <p>7.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>7.2 Опрацювання матеріалу теми № 7, що не ввійшов до лекції 3: Економічний зміст та класифікація депозитів Порядок відкриття депозитних рахунків клієнтам банку. Облік депозитних операцій у міжбанківській сфері. Облік зобов'язань банку перед Фондом гарантування вкладів фізичних осіб [1, 2, 47].</p> <p>7.3 Підготовка до практичного заняття № 2.</p> <p>7.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік депозитних операцій за темою [6,30].</p> <p>7.5 Скласти перелік вкладних (депозитних) рахунків, які відкриваються в установах банків, описати (письмово) умови відкриття цих рахунків.</p> <p>7.6 Скласти зміст внутрішнього положення банку про депозитні операції, а також фрагмент облікової політики банку в частині обліку депозитних операцій</p> <p>7.7 Виконати тестові завдання № 31–35.</p> <p>7.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 7 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 30, 32, 47.</p>	10

Продовження таблиці 2.2

1	2
<p align="center">Тема 8 Облік операцій з цінними паперами</p> <p>8.1 Питання, що виносяться на самостійне опрацювання лекційного матеріалу: Організація облікового процесу операцій з цінними паперами. Характеристика рахунків для обліку операцій з цінними паперами. Загальні підходи до оцінки і класифікації цінних паперів, що обліковуються в банківському портфелі. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку. Облік цінних паперів у портфелі банку на продаж. Облік цінних паперів у портфелі банку до погашення. Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії. Облік комісійних операцій банку з цінними паперами [1, 2, 47].</p> <p>8.3 Підготовка до практичного заняття № 3.</p> <p>8.4 Вивчити основні нормативні акти, що регламентують облік операцій з цінними паперами за темою [6, 37, 42]. Ознайомитись із переліком цінних паперів, які випускаються в Україні.</p> <p>8.5 Письмово сформулювати основні облікові принципи обліку зменшення корисності цінних паперів та формування резервів.</p> <p>8.6 Скласти бухгалтерські проведення реалізації (продажу) акцій та інших цінних паперів із нефіксованим прибутком із портфеля банку на продаж.</p> <p>8.7 Виконати тестові завдання № 36–40.</p> <p>8.8 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 8 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 6, 20, 34, 37, 42, 47.</i></p>	<p align="center">10</p>
<p align="center">Тема 9 Облік операцій в іноземній валюті</p> <p>9.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>9.2 Опрацювання матеріалу теми № 9, що не ввійшов до лекції 4: Безготівкові обмінні операції з іноземною валютою. Облік операцій з банківськими металами [1, 2, 47].</p> <p>9.3 Підготовка до практичного заняття № 3.</p> <p>9.4 Ознайомитись з основними нормативними актами, що регламентують облік операцій в іноземній валюті [12, 17, 20, 36].</p> <p>9.5 Опрацювати основні методи відображення у фінансовій звітності операцій з іноземною валютою. Описати кожний з них.</p> <p>9.5 Скласти бухгалтерські проведення з обліку безготівкових операцій із купівлі-продажу іноземної валюти.</p> <p>9.6 Виконати тестові завдання № 41–45.</p> <p>9.7 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 9 [47].</p> <p align="center"><i>Рекомендовані джерела: 1, 2, 4, 12, 17, 20, 31, 36, 47.</i></p>	<p align="center">10</p>
<p align="center">Тема 10 Облік операцій з основними засобами</p> <p>10.1 Опрацювання лекційного матеріалу за темою.</p> <p>10.2 Опрацювання матеріалу теми № 10, що не ввійшов до лекції 3: Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів. Бухгалтерський облік вибуття основних засобів. Амортизація основних засобів і нематеріальних активів. [1, 2, 47].</p> <p>10.3 Підготовка до практичного заняття № 3.</p> <p>10.4 Опрацювати П(С)БО № 7 – Основні засоби та встановити розбіжності з МСБО 16 стосовно класифікації, вартісних оцінок та обліку основних засобів.</p> <p>10.5 Описати порядок аналітичного обліку за операціями банку з основними засобами, зазначивши всі потрібні облікові регістри і їх призначення.</p> <p>10.6 Самостійно розробити та навести приклад операцій банку з обліку ОЗ.</p>	

Закінчення таблиці 2.2

1	2
<p>10.7 На основі власного цифрового прикладу скласти умову задачі із розв’язком на операцію з переоцінки залишкової вартості основних засобів, передбачивши три операції уцінки і чотири операції дооцінки.</p> <p>10.8 Виконати тестові завдання № 46–50.</p> <p>10.9 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою № 10 [47].</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7, 16, 20, 21,25, 47.</p>	8
<p>Тема 11. Облік операцій з нематеріальними активами</p> <p>11.1 Питання, що виносяться на самостійне опрацювання лекційного матеріалу: Особливості використання нематеріальних активів банку. Рахунки для ведення бухгалтерського обліку нематеріальних активів. Бухгалтерський облік придбання та вдосконалення нематеріальний активів. Бухгалтерський облік переоцінки нематеріальних активів. Бухгалтерський облік вибуття нематеріальних активів.</p> <p>11.2 Підготовка до практичного заняття № 3</p> <p>11.3 Самостійно розробити та навести приклад операцій банку з обліку нематеріальних активів</p> <p>11.4 На основі власного цифрового прикладу скласти умову задачі із розв’язком на операцію з переоцінки залишкової вартості нематеріальних активів, передбачивши три операції уцінки і чотири операції дооцінки.</p> <p>11.5 Виконати тестові завдання № 51–55</p> <p>11.6 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою 11 [47]</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7,18, 20, 21,25, 47.</p>	8
<p>Тема 12. Облік операцій з лізингу</p> <p>12.1 Питання, що виносяться на самостійне опрацювання лекційного матеріалу: Організація лізингової діяльності банку. Особливості відображення в бухгалтерському обліку у лізингових операції банку. Облік операцій фінансового лізингу. Облік операцій оперативного лізингу. Облік операцій зворотного лізингу.</p> <p>12.2 Підготовка до практичного заняття № 3</p> <p>12.3 Підготувати стислий конспект змісту Закону України «Про лізинг»</p> <p>12.4 Опрацювати порядок оподаткування доходів від оперативного та фінансового лізингу. Описати порядок віднесення операцій лізингу до валових доходів згідно з Податковим кодексом України</p> <p>12.5 Навести приклад операції з фінансового лізингу. Описати облікову процедуру за операцією на балансі лізингодавця та лізингоодержувача.</p> <p>12.6 Виконати тестові завдання № 56–60</p> <p>12.7 Здійснити тестування у віртуальному освітньому середовищі Університету на платформі MOODLE за темою 12 [47]</p> <p>Рекомендовані джерела: 1, 2, 7, 20, 41, 43, 47.</p>	8

3 ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1 Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках

При самостійному вивченні цієї теми студент повинен врахувати, що: загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках мають багато спільного із обліком господарюючих суб'єктів і які студент уже вивчав притаманні ті ж фундаментальні основи, які використовуються в бухгалтерському обліку всіх галузей національного економічного комплексу України. Це, зокрема, документування, інвентаризація, оцінка, подвійний запис на рахунках бухгалтерського обліку. В стандартах, інструкціях, положеннях, що регламентують бухгалтерський облік у банках, покладено також загальні принципи бухгалтерського обліку: автономність, безперервність, єдиний грошовий вимірник, нарахування та відповідність доходів і витрат, обачність, періодичність, повне висвітлення, послідовність, превалювання сутності над формою. Бухгалтерський облік у банках виконує такі ж функції, як і в інших господарюючих суб'єктах: *інформаційну, контрольну, аналітичну*.

Студент повинен звернути увагу на те, що баланс банку також складається з активу та пасиву і ці терміни мають такий же зміст, як і в інших господарюючих суб'єктів. Тобто, актив балансу відображає господарські засоби, а пасив – джерела утворення цих засобів (дод. А).

Особливістю господарської діяльності банку, його відмінністю від інших господарюючих суб'єктів, є те, що *він має справу з фінансовими ресурсами, залучає вільні фінансові ресурси і розміщує їх в активі операції з метою отримання прибутку*.

Банки організовують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та положень (стандартів) України.

План рахунків бухгалтерського обліку банків України охоплює 9 класів.

Класи нумеруються однією цифрою (знаком) від 1 до 9. Кожний клас містить рахунки II, III і IV порядків. У Плані рахунків застосовується десятинна система кодування рахунків. При цьому перша цифра означає клас Плану рахунків, друга – розділ у класі, третя групу у розділі, четверта – номер рахунка в групі.

Особливістю бухгалтерського обліку в банках є і те, що тут запроваджено контррахунки: контрактивні (КА) і контрпасивні (КП). В Плані рахунків проти таких конкретних рахунків проставлені відповідні скорочення КА і КП. Так, наприклад, для обліку резервів призначені контрактивні рахунки резервів. Вони використовуються для регулювання показників активних рахунків. Відображення операцій на них здійснюється за методами відображення операцій за пасивними рахунками.

Контрпасивні рахунки використовуються для регулювання показників пасивних рахунків, а відображення операцій за цими рахунками здійснюється за методами відображення операцій за активними рахунками.

Усі операції банку можна поділити на чотири типи за їх впливом на фундаментальну облікову модель. Перший тип операцій – це такі, що одночасно збільшують активи та пасиви банку, наприклад видача кредиту в безготівковій формі. Другий тип операцій одночасно зменшує активи та пасиви банку, наприклад виплата готівкою депозитів. Третій і четвертий типи операцій не впливають на підсумок балансу, оскільки ведуть до одночасних протилежних впливів в активах або в пасивах, як, наприклад, прийняття готівкових платежів в оплату кредитів або капіталізація відсотків за депозитом. Обов'язковою умовою реєстрації будь-якої операції є зберігання рівності між активами та пасивами банку.

Вивчаючи тему 1, студент повинен вияснити питання про об'єкти та предмети обліку в банках. Об'єктами фінансового обліку тут є фінансовий стан і фінансові результати господарської діяльності банку (активи, зобов'язання, капітал, доходи й витрати). А предметом бухгалтерського обліку в банку є його

господарська діяльність – різні банківські операції. Відповідно кінцевим продуктом обліку є бухгалтерська звітність про господарську діяльність.

Завдання 1.1 З наведеного нижче переліку виберіть, що належить до активів, зобов'язань та капіталу банку:

- а) ощадні(депозитні) сертифікати, емітовані банком;
- б) кошти на кореспондентських рахунках інших банків;
- в) результати переоцінки основних засобів;
- г) основні засоби;
- д) кредити, надані клієнтам;
- е) банкноти та монети національної валюти в касі банку;
- є) власні акції, що викуплені в акціонерів;
- ж) акції підприємства, що придбані банком до свого торгового портфеля;
- з) кошти на вимогу фізичних осіб;
- и) емісійні різниці;
- і) нематеріальні активи;
- ї) інвестиції в дочірні компанії.

Завдання 1.2 Вкажіть, чи кредит буде збільшувати (+) чи зменшувати (-) кожен із зазначених нижче рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України:

- 1) 1200 «Кореспондентський рахунок банку в НБУ»;
- 2) 1600 «Кореспондентські рахунки інших банків»;
- 3) 2610 «Строкові вклади (депозити) суб'єктів господарювання»;
- 4) 9129 «Інші зобов'язання з кредитування, які надані клієнтам»;
- 5) 3400 «Запаси матеріальних цінностей на складі»;
- 6) 4400 «Основні засоби»;
- 7) 5040 «Прибуток звітного року»;
- 8) 6050 «Процентні доходи за кредитами овердрафт, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю»

Завдання 1.3 Укажіть балансовий рахунок статті і складіть баланс за наступною формою

Активи	Сума	Зобов'язанн	Сума	Капітал	Сума

Таблиця 1.1 – Вихідні данні

Назва статті	Сума	Назва статті	Сума
Банкноти та монети в банкоматах	12 000	Кредиторська заборгованість із придбання активів	2 600
Довгострокові вклади (депозити) Національного банку України	15 000	Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що випущені банками, у торговому портфелі банку	1 400
Боргові цінні папери, емітовані НБУ, у портфелі банку на продаж	10 000	Основні засоби	2 500
Довгострокові кредити в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання	6 000	Дебіторська заборгованість за податком на прибуток	5 400
Короткострокові вклади (депозити) фізичних осіб	9 000	Довгострокові вклади (депозити), що розміщені в інших банках	4 800
Кошти Державного казначейства України	4 000	Короткострокові вклади (депозити) суб'єктів господарювання	3 300
Банківські метали у відділенні банку	3 800	Нерозподілені прибутки попередніх років	4 000
Довгострокові кредити, що надані органам державної влади	4 600	Зареєстрований статутний капітал банку	12 600

Тема 2 Облік капіталу

Наступна тема присвячена одному з найважливіших елементів балансу банку (дод. А). Студент повинен, насамперед, зрозуміти суть самого поняття «капітал». Визначень поняття капіталу є декілька. Зокрема, існує таке пояснення суті капіталу, як різниця між загальними сумами активів і зобов'язань банку. Ще під капіталом розуміють суму грошових коштів, внесених засновниками. Початковий розмір капіталу встановлюється і фіксується у статуті банку при його заснуванні. Від цього і походить його назва. Розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку встановлений

статтею 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність» в редакції від 04.07.2014. Цією статтею мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку визначений в сумі не менше 500 мільйонів гривень.

Законом України «Про банки і банківську діяльність» встановлено, що капітал банку охоплює основний капітал та додатковий капітал.

Основний капітал банку включає статутний капітал; розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у статутний капітал; загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів.

Додатковий капітал банку – нерозкриті резерви; резерви переоцінки; гібридні (борг/капітал) капітальні інструменти; субординований борг (звичайні незабезпечені банком боргові капітальні інструменти, які за умовою договору не можуть бути забрані з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх інших кредиторів). Додатковий капітал не може бути більшим 100 % основного капіталу.

Статутний фонд банку у формі публічного акціонерного товариства формується шляхом відкритої підписки на акції.

Банки як акціонерні товариства можуть випускати два види іменних акцій: прості та привілейовані.

Прості акції дають їх власникам право голосу на загальних зборах акціонерів, на участь в управлінні банку; отримання частини банківського прибутку у вигляді дивідендів.

На відміну від власників простих акцій, власники привілейованих акцій хоча й не можуть голосувати на акціонерних зборах та брати участь в управлінні банку, але мають право на одержання дивідендів у фіксованих розмірах незалежно від отриманого банком прибутку. Разом з цим, власники преференційних акцій мають переваги перед власниками простих акцій у разі ліквідації банку та розподілу його майна. На сьогодні акціонерні банки можуть

здійснювати емісію акцій у співвідношенні 90 простих/10 привілейованих акцій, тобто частка преференційних можуть становити не більше 10 % загального розміру статутного капіталу.

Акції банку можуть продаватися за ціною, відмінною від їх номінальної вартості. Банк не може реалізовувати акції за ціною, нижчою від номіналу. У разі продажу акцій банку за ціною, вищою від їх номінальної вартості, виникають *емісійні різниці*. *Емісійні різниці (емісійний дохід)* – це перевищення суми коштів, отриманих від первинного випуску або продажу власних акцій (інших корпоративних прав), над їх номіналом або перевищення номіналу акцій (інших корпоративних прав) над вартістю їх викупу

Облік капіталу ґрунтується на концепції джерел капіталу. Кожне джерело капіталу відображується в обліку окремо. За таким підходом у п'ятому класі Плану рахунків вирізняють три розділи рахунків:

- розділ 50 – Статутний капітал та інші фонди банку;
- розділ 51 – Результати переоцінки;
- розділ 52 – Приписний капітал філії іноземного банку.

Завдання 2.1 01.06.20. засновниками зроблені внески: готівкою – 10 000 тис. грн; безготівково з рахунків, відкритих в інших банках – 156 000 тис. грн, у тому числі премія – 36 000 тис. грн. 12.06.20. банк пройшов реєстрацію в НБУ з розміром статутного капіталу 130 000 тис. грн., що поділений на 13 000 акцій номінальною вартістю 10 тис. грн. за акцію.

Необхідно: відобразити в обліку формування і реєстрацію статутного капіталу банку.

Завдання 2.2 Банком випущено 40 000 акцій номінальною вартістю 8 000 грн за акцію. Акції реалізовані по 10 000 грн. за акцію. Через рік 25 акцій викуплені банком по 7 000 грн за акцію і перепродані за 9 000 грн за акцію.

Необхідно відобразити операції в журналі господарських операцій.

Тема 3 Облік доходів і витрат

Вивчаючи тему 3 «Облік доходів і витрат» студент повинен звернути увагу на структуру класів рахунків 6 «Доходи» та 7 «Витрати». Програмою вивчення теми № 3 спеціально об'єднано два класи рахунків: доходів і витрат. Доходи і витрати банки здійснюють і отримують в більшості випадків з однакових напрямків. Відповідно більшість розділів класу рахунків 6 «Доходи» та 7 «Витрати» мають назви, що відрізняються закінченням: в одному випадку до назви розділу додають «доходи», в іншому – «витрати».

За обсягами та питомою вагою доходів та витрат банків на першому місці перебувають процентні доходи та процентні витрати. Це пов'язано з тим, що для банків основним видом діяльності є залучення грошових коштів із виплатою за їх використання процентів (витрати), та надання грошових коштів в кредит і отримання за це процентів (доходи).

При цьому студент повинен звернути увагу на те, що субрахунки класу рахунків 6 «Доходи» є переважно пасивними, а субрахунки класу рахунків 7 «Витрати» – переважно активні. Проте доходи і витрати банки в обліку відображають із застосуванням принципу нарахування та відповідності. Тому рахунки нарахованих доходів – активні, бо несуть інформацію про суми доходів, які банк повинен отримати при настанні термінів сплати. Рахунки нарахованих витрат – пасивні, бо відображають інформацію про суми, які необхідно оплатити.

Суть принципу нарахування полягає в тому, що доходи і витрати банку в обліку відображаються за фактом заробляння доходу або виникнення зобов'язання, а не за фактом отримання чи сплати грошових коштів.

При самостійному вивченні теми варто використати загальні «Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України», які затверджені Постановою Правління НБУ від 18.06.03 № 255 зі змінами і доповненнями [41].

Завдання 3.1 Визначте кореспонденції рахунків по операціям:

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
			Д-т	К-т
1	Списуються процентні доходи за коштами на вимогу, що розміщені в НБУ в збільшення прибутку звітного року, що очікує затвердження	19 000		
2	Списуються процентні витрати за коштами на вимогу, що отримані від НБУ в зменшення прибутку звітного року, що очікує затвердження	15 000		
3	В зменшення прибутку звітного року, що очікує затвердження списуються процентні витрати за строковими коштами фізичних осіб (відсотки по депозитам, які банк на протязі року виплатив фізичним особам за залученими депозитами)	750 900		
4	В зменшення прибутку звітного року, що очікує затвердження списуються витрати на інкасацію та перевезення цінностей	132 000		
5	Списуються комісійні доходи за операціями на валютному ринку банківських металів для клієнтів в збільшення прибутку звітного року, що очікує затвердження (дохід був отриманий комерційним банком в результаті обміну валюти в операційній касі банку фізичними особами)	21 400		
6	В зменшення прибутку звітного року, що очікує затвердження списуються витрати по основній і додатковій зарплаті банківських працівників	94 000		
7	В зменшення прибутку звітного року, що очікує затвердження списуються витрати на єдиний соціальний внесок від зарплати банківських працівників в Пенсійний фонд	36 000		
8	Процентні доходи за кредитами в поточну діяльність, що надані суб'єктам господарювання списуються в збільшення прибутку звітного року, що очікує затвердження	1 300 900		

Тема 4 Облік касових операцій

Наступну тему необхідно почати вивчати із «Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України» [13]; «Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні» [18]; «Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей у банківських установах в Україні» [16]. Вивчаючи ці інструкції, студент повинен звернути увагу на те, що касові операції для банків є надзвичайно масовими, відповідальними через можливість допущення

помилки при видачі, прийманні і обліку готівкових коштів, та такими, що вимагають значних витрат на охорону коштів при зберіганні і транспортуванні. Інструкції враховують зазначені особливості і відповідно регламентують кожну операцію.

Відповідальність за збереження грошей і цінностей несуть керівник банку, головний бухгалтер та завідувач каси (головний касир). Банки здійснюють серйозний внутрішній контроль за правильною організацією ведення касових операцій. З кожним працівником каси укладають договір про повну матеріальну відповідальність. Ці ж працівники повинні скласти залік із знання інструкцій із ведення касових операцій. Банки можуть здійснювати касові операції лише при наявності в них ліцензії НБУ.

В обліку касових операцій банку особливу увагу приділяють документуванню операцій. На кожну операцію передбачений відповідний комплекс документів. Так, до касових документів у банках належать заявка на переказ готівки, заявка на видачу готівки, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, грошовий чек. Рух цінностей, що враховуються на забалансових рахунках, використовують видатковий позабалансовий ордер, прибутковий позабалансовий ордер. Ніяких виправлень в касових документах не допускається.

Кожен касовий документ має обов'язкові реквізити, заповнення яких строго контролюється. До таких обов'язкових реквізитів відносять: дату здійснення операцій, суму касових операцій, зазначення платника та одержувача, номера рахунків, назва банків, дані паспорта одержувача чи документ, що його замінює, підписи платника або одержувача, працівників банку, відповідальних за здійснювану операцію.

В обліку касових операцій в банку готівкові кошти використовують не тільки в операціях з клієнтами, але й для внутрішньобанківських операцій – видача зарплати, премій, коштів за рахунок фондів соціального страхування тощо, а також надходження до каси готівкових коштів від працівників за надані їм послуги банком.

Особливістю обліку касових операцій у банках є те, що в Плані рахунків бухгалтерського обліку банків України немає конкретного рахунку «Каса».

Готівкові операції банки облікують на рахунках класу 1 «Казначейські та міжбанківські операції», розділу 10 «Готівкові кошти», групи 100 «Банкноти та монети» на рахунках від № 1001 до № 1007. До цього розділу належить також група 101 «Дорожні чеки», на якому враховують відповідні цінні папери. Проте цінні папери враховують і на інших розділах.

Завдання 4.1 Від магазину «Юна» через інкасаторів банку прийнято виторг – 184 200 грн. Сума зарахована до перерахування. Після перерахування виявлено залишок 12 грн. Сума готівки зарахована в касу. За здійснення інкасації банк нараховує і клієнт сплачує комісію в розмірі 0,5 % від суми виторгу. Необхідно: записати операції банку; нарахувати комісію; скласти облікові проведення.

Завдання 4.2 За рахунками фізичних осіб в установі банку здійснено такі операції:

- від Ключко О. С. прийнято готівкою на рахунок на вимогу 1 500 грн.;
- від Потапова О. О. прийнято готівкою 4 000 грн. на строковий депозит терміном один місяць під 18% річних;
- за платіжним дорученням Хоменка В. С. сума 5 000 грн. з рахунку на вимогу переоформлена на строковий депозит терміном 1 місяць під 18% річних.

Необхідно: зробити аналіз кожної операції; скласти облікові проведення; нарахувати відсотки за депозити.

Тема 5 Облік розрахункових операцій банку

При самостійному вивченні теми 5 студент повинен звернути увагу на той факт є розрахунки банку із своїми клієнтами, розрахунки клієнтів між

собою через банк та кореспондентських відносин між банками. Тема охоплює питання відкриття банками рахунків клієнтів та використання коштів за цими рахунками, облік кореспондентських відносин між банківськими установами, облік безготівкових розрахунків у банку та облік операцій із застосуванням платіжних карток тощо.

Основним видом рахунків для клієнтів є *поточний рахунок*. Такий рахунок призначений для зберігання грошових коштів господарюючого суб'єкта і здійснення розрахунків за тими видами діяльності, які передбачені статутом цього суб'єкта. Порядок відкриття банками рахунків клієнтів і використання коштів на цих рахунках, а також закриття рахунків регулюється «Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» [20]. Конкретні умови відкриття та функціонування рахунку визначається в договорі між банком та клієнтом. У цьому ж документі визначаються види розрахункових операцій клієнта та порядок розрахунків за розрахунково-касове обслуговування.

Суб'єкт господарювання чи інший клієнт банку має право відкривати поточні рахунки у національній та іноземній валюті в необмеженій кількості банків в залежності від його потреб.

Поточним рахункам господарюючих суб'єктів, юридичних і фізичних осіб банки присвоюють відповідні номери, де зашифровують код введення оператором в автоматизовану мережу банку визначеного рахунку, резидентність клієнта, порядковий номер клієнта в книзі реєстрації відкритих рахунків, код валюти, характеристика аналітичного рахунку. Таким чином працівники банку за номером рахунку можуть визначати основні характеристики клієнта.

Застосовують банки шифрування видів операцій. Такі шифри проставляються в особових рахунках клієнтів та в виписках банків про їх операції, що надаються клієнтам. За цими шифрами клієнти, розробляючи банківські виписки, розшифровуючи записи та операції, орієнтуються в характері здійснених записів.

Загальні правила, форми і стандарти розрахунків юридичних і фізичних осіб та банків у грошовій одиниці України і на території України, що здійснюються за участю банків, установлені «Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [17]. Для студента зазначена інструкція в цьому випадку повинна бути основним джерелом знань про порядок обліку розрахунків у банку.

Облік коштів клієнтів банку ведеться у розділах 25 Кошти бюджету та позабюджетних фондів України та 26 Кошти клієнтів банку. Рахунки цих розділів найчастіше кореспондують із рахунками розділу 12 Кошти у Національному банку України.

Безготівкові розрахунки – це розрахунки, що здійснюються перерахуванням певної суми коштів із рахунку платника на рахунок отримувача без участі готівки.

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача.

Платіжна вимога-доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок отримувача, який складається.

Розрахунковий чек – це розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку-емітенту, у якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів.

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Завдання 5.1 У Дніпровській філії «Укрінбанку» МФО 353035 станом на 28 вересня поточного року на рахунку № 26003301306 (поточний рахунок одержувача коштів) ТОВ «ЮНА» залишок коштів – 3 870 грн.

Протягом дня 28 вересня за рахунком ТОВ «ЮНА» проведено такі операції:

- за платіжним дорученням № 8 від іногороднього платника отримано 3 000 грн. за виконані роботи;
- оплачено платіжне доручення № 415 на перерахування постачальникові ТОВ «Диктонс» рахунок № 2600 8 301215 – 1 000 грн за товар;
- за грошовим чеком № 354215 видано 1 220 грн на відрядження;
- за платіжним дорученням № 416 оплачено іногородньому постачальникові 1 150 грн. за виконані роботи;
- за платіжним дорученням № 325 платника МП «Ватра» рахунок № 26004 301109 оплачено ТОВ «ЮНА» 1 856 грн за послуги;
- за платіжним дорученням № 417 сплачено банкові комісійні за розрахунково-касове обслуговування 185 грн;
- за заявою на переказ готівки прийнято 1 200 грн виторгу.

Необхідно: скласти облікові проведення; скласти особовий рахунок ТОВ «ЮНА»; підрахувати залишок на рахунку ТОВ «ЮНА» на кінець дня.

Тема 6 Облік операцій з кредитування

Крім підручників та посібників при вивченні матеріалів теми, студенту обов'язково необхідно опрацювати Інструкцію з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України [14], а також Положення про порядок формування і використання резерву для можливих утрат за кредитними операціями банків [31].

В банківському бухгалтерському обліку під кредитуванням розуміють операцію, коли банк за винагороду надає кошти в розпорядження контрагента на умовах строковості та повернення. Проте, якщо для господарюючого

суб'єкта отримання кредитів є епізодом в його діяльності, то для банків кредитування є головним напрямком діяльності. Це важливо враховувати студенту при вивченні теми щодо обліку операцій з кредитування.

Кредити можуть бути короткостроковими, якщо термін їх погашення визначається меншим року, та довгостроковими, якщо термін їх погашення встановлюється більше одного року.

Основними рахунками, на яких здійснюється облік кредитних операцій банку, є:

- 1) кредити, що надані іншим банкам: 1520, 1521, 1522, 1524;
- 2) кредити, що надані суб'єктам господарювання: 2010, 2020, 2030, 2063, 2071, 2083;
- 3) кредити, що надані органам державної влади: 2103, 2123;
- 4) кредити, що надані органам місцевого самоврядування: 2113, 2133;
- 5) кредити, що надані фізичним особам: 2203, 2211, 2220, 2233.

Усі рахунки обліку кредитних активів банку є активними. За дебетом цих рахунків відображуються суми наданих кредитів, а за кредитом – суми погашення заборгованості та суми заборгованості, що перераховані на рахунок простроченої заборгованості. Прострочена заборгованість за наданими кредитами та за нарахованими доходами обліковується на окремих активних рахунках.

Облік кредитних операцій можна розглянути відповідно до такої послідовності:

- відображення в бухгалтерському обліку кредитних операцій на дату укладення кредитного договору (дати операції);
- бухгалтерський облік наданих кредитів;
- погашення заборгованості за наданими кредитами.

Треба звернути увагу на особливості обліку процентів за користування кредитами. Для банків проценти є основним джерелом доходів. їх розмір, порядок нарахування та терміни сплати визначаються договором між банком і контрагентом, який враховує положення нормативно-правових актів держави і

в тому числі НБУ. Нараховує проценти за кредити кредитна служба банку та надає відповідний документ бухгалтерії банку.

Для організації обліку наданих кредитів застосовуються як балансові так і позабалансові рахунки – рахунки дев'ятого класу. У цьому класі для обліку кредитних операцій виділений розділ 91 Зобов'язання з кредитування, що надані та отримані із групами рахунків 910 Зобов'язання з кредитування, що надані банкам (активні рахунки), 911 Зобов'язання з кредитування, що отримані від банків (пасивні рахунки) та 912 Зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам (активні рахунки). Ці рахунки кореспондують із рахунками розділу 99 Контррахунки та поза балансова позиція банку групи 990 Контррахунки для рахунків розділів 90 – 95.

Особливістю обліку на позабалансових рахунках кредитних операцій є те, що він використовується для обліку зобов'язань та вимог за укладеними, але ще не виконаними договорами.

Облік кредитних операцій супроводжується позабалансовими обліковими операціями гарантій. До гарантійних операцій належать поручництва. Гарантії, що групуються за ознакою надані та отримані, враховуються на рахунках розділу 90 «Зобов'язання і вимоги за всіма видами гарантій» за розділами 900 «Надані гарантії, поручительства, акредитиви та акцепти», 903 «Отримані гарантії».

Завдання 6.1 Умова: 16.01.2019 укладено кредитний договір між банком «А» та підприємством «В». Умови кредитного договору:

- сума кредиту 30 000 грн. строком на 4 місяці з 16.01.2019 по 16.05.2019 з оплатою 24 % річних;
- видача кредиту здійснюється шляхом сплати розрахункових документів позичальника на поточні потреби згідно з контрактом №14 від 09.01.2019;
- нарахування процентів за кредитом відбувається в останній день місяця;
- кількість днів визначається за методом – «30/360»;

- при розрахунку процентів перший день фактичної видачі кредиту враховується, а останній день його погашення – не враховується;
- забезпечення – договір застави від 16.01.2019, оцінна вартість застави – 40 000 грн., предмети застави передані на зберігання банку-кредитору;
- сплата процентів по кредиту здійснюється на дату закінчення кредитної угоди.

Операції за кредитним рахунком позичальника:

- 20.01.2019 – оплачено платіжне доручення в сумі 15 000 грн.
- 15.03.2019 – оплачено платіжне доручення в сумі 15 000 грн.

Умови кредитної угоди виконано.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення стосовно вищезазначеної конкретної угоди.

Тема 7 Облік депозитних операцій

Вивчаючи наступну тему студент повинен розуміти, що різницю між активними депозитними операціями, за якими банки розміщують кошти на депозит в інших банках, та пасивними депозитними операціями, при яких банк залучає кошти на депозит.

Депозитною операцією банку є операція із залучення грошових коштів від вкладників на їх рахунки в банку на договірних засадах або депонування грошових коштів вкладниками з оформленням їх депозитними сертифікатами.

Такі депозити бувають вкладами на вимогу і видаються вкладнику на першу вимогу та строкові вклади, які повертаються вкладнику після закінчення обумовленого в договорі строку.

Всі депозитні операції оформляються договорами між банком та юридичними і фізичними особами. Ці договори, в залежності від характеру взаємовідносин між банком та його контрагентом, можуть бути такими: договір банківського рахунку; договір банківського вкладу з видачею ощадної книжки; договір банківського вкладу з видачею ощадного сертифіката; договір

банківського вкладу з видачею іншого документу, що підтверджує внесення грошової суми.

Особливості бухгалтерського обліку депозитних операцій банку залежить від того, чи це активні, чи пасивні операції.

Активні операції, а це є операції лише міжбанківські, обліковуються на рахунках першого класу. Активні депозитні операції також поділяються «на вимогу» та «строкові» із такими ж характеристиками, як і у випадку депозитних операцій із клієнтами банків.

Для обліку активних операцій «на вимогу» Планом рахунків передбачено в розділі 12 Кошти в НБУ рахунки:

- 1200 Кореспондентський рахунок банку в НБУ;
- 1203 Кошти обов'язкових резервів банку в НБУ.

З цією ж метою в розділі 15 Кошти в інших банках передбачений рахунок 1500 Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках.

Для обліку активних депозитних операцій «строкових» Планом рахунків бухгалтерського обліку у банках України передбачені рахунки із групи 121 Строкові вклади (депозити) у НБУ:

- 1211 Кошти, що надані НБУ за операціями РЕПО;
- 1212 Строкові вклади (депозити) у НБУ.

Також передбачені відповідні рахунки в розділі 15 Кошти в інших банках групи рахунків:

- 1510 Депозити овернайт, що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю,
- 1513 Строкові вклади (депозити), що розміщені в інших банках, які обліковуються за амортизованою собівартістю.

Якщо активні депозитні операції є мало чисельними, бо банки вкладають залучені кошти лише в декількох банках, то пасивні депозитні операції охоплюють велику кількість такого роду операцій та контрагентів. Такі операції можуть бути міжбанківські, клієнтські та операції із сертифікатами. Міжбанківські пасивні депозитні операції «на вимогу» та «строкові»

враховуються на рахунках розділу: 13 Кошти Національного банку України та 16 Кошти інших банків.

Пасивні депонентські операції із клієнтами обліковуються на рахунках розділу 26 Кошти клієнтів банку: з господарюючими суб'єктами на рахунках груп 260 Кошти на вимогу суб'єктів господарювання і 261 Строкові кошти суб'єктів господарювання; з фізичними особами на рахунках груп 262 Кошти на вимогу фізичних осіб та 263 Строкові кошти фізичних осіб; і на рахунках розділів 25 Кошти бюджету та позабюджетних фондів України і 26 Кошти клієнтів банку з іншими суб'єктами на рахунках груп: 251 Кошти Державного бюджету України, 252 Бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок Державного бюджету України, 253 Кошти бюджетних установ, що включаються до спеціального фонду Державного бюджету України, 254 Кошти місцевих бюджетів та бюджетні кошти клієнтів, які утримуються за рахунок місцевих бюджетів, Кошти виборчих фондів і 265 Кошти небанківських фінансових установ.

Облік пасивних депонентських операцій з сертифікатами здійснюється на рахунках 3 класу, розділу 33 Цінні папери власного боргу та похідні фінансові зобов'язання груп рахунків: 332 Ощадні (депозитні) сертифікати, випущені банком, які обліковуються за амортизованою собівартістю, 333 Ощадні (депозитні) сертифікати, випущені банком, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки.

Депозитні операції банків пов'язані із сплатою чи отриманням процентів. Проценти по депозитних операціях нараховуються за процентними ставками, які передбачені умовами, розробленими банком та які відображені в договорі. Проценти, які банк виплачує своїм клієнтам за вкладями (депозитами), виступають як процентними витрати банку, а проценти, які банк отримує за своїми банківськими депозитами, є його процентними доходами.

Завдання 7.1 01.02.2020 в банку підприємство ТОВ «ЮНА» розмістило депозит на суму 2 000 000 грн терміном на три місяці під процентну ставку

15 % річних. Кошти на депозит перераховано з поточного рахунку з іншого банку. Згідно депозитної угоди проценти сплачуються по закінченні строку дії договору. Нарахування процентів відбувається в останній день місяця за методом «30/360».

Складіть бухгалтерські проводки за виконаними операціями.

Завдання 7.2 9 квітня банк заключив договір банківського вкладу з фізичною особою на суму 10 000 грн. Строк договору – 7 місяців, процентна ставка – 20 % річних, виплата відсотків клієнту здійснюється щомісячно.

Однак 1 липня за вимогою вкладника банк повернув депозит до закінчення дії договору. Відсотки за депозитом були перераховані за весь період за ставкою 2 % річних, яка застосовувалась банком за вкладами на вимогу. Відсотки нараховувались за методом «30/360».

Складіть бухгалтерські проведення за виконаними операціями.

Тема 8 Облік операцій з цінними паперами

При вивченні теми обліку операцій з цінними паперами для студента важливо познайомитися із положеннями Закону України «Про цінні папери і фондову біржу», та із «Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України». Зокрема в зазначеному Законі України студент ознайомиться із переліком цінних паперів, які випускаються в Україні. До них відносяться: акції, облігації внутрішніх та зовнішніх державних позик, облігації місцевих позик, облігації підприємств, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, векселі, приватизаційні папери.

Для обліку цінних паперів у Плані рахунків бухгалтерського обліку банків України передбачений 3 клас рахунків «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання». В цьому класі цінні папери обліковуються на таких розділах: 30 Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки; 31 Цінні папери з нефіксованим прибутком, які

обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, та похідні фінансові активи, що призначені для обліку хеджування; 32 Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю; 33 Цінні папери власного боргу та похідні фінансові зобов'язання.

Згрупована інформація з обліку інвестицій у цінні папери за їх видами та призначенням з метою складання фінансової звітності є портфелем цінних паперів банку. Розрізняють три види портфеля цінних паперів банку: торговий портфель банку, портфель цінних паперів на продаж та портфель цінних паперів до погашення.

Цінні папери, що утримуються банком до їх погашення, відображуються на дату балансу за амортизованою собівартістю з використанням ефективної ставки відсотка.

Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі на продаж відображуються на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення їх корисності.

Інвестиції в дочірні компанії в індивідуальній фінансовій звітності відображуються на дату балансу за їх собівартістю.

Усі цінні папери, крім цінних паперів, які обліковуються в торговому портфелі, переглядаються на зменшення корисності.

Для обліку цінних паперів банку розрізняють:

– дату балансу – це дата, на яку складений баланс банку (останній день звітного періоду);

– дату операції – це дата, з якої банк зобов'язується придбати або продати актив (дата підписання договору);

– дату розрахунку – це дата, з якої актив передається банку (визнається активом) або з якої актив передається банком (припинення визнання активу).

Дата розрахунку є датою, з якої починається (у разі придбання) і припиняється (у разі реалізації) нарахування відсотків за активами та зобов'язаннями банку.

До комісійних операцій банку із цінними паперами належать: операції зі зберігання цінних паперів клієнтів; купівля цінних паперів за дорученням клієнтів; продаж цінних паперів за дорученням клієнтів; інкасування векселів; доміциляція векселів; андеррайтинг.

За виконання комісійних операцій банки встановлюють комісійну винагороду, яка є платою, що стягується банком із клієнта за виконання певних банківських операцій за дорученням клієнта. Комісійна винагорода є одним із видів непроцентних доходів банків.

Рекомендується студенту приділити увагу універсальній операції – інвестування в асоційовані та дочірні компанії. Особливістю обліку інвестицій в асоційовані та дочірні компанії є те, що сюди належать акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку, за винятком таких цінних паперів, що придбані та/або утримуються лише для продажу протягом 12 місяців з дати придбання.

Завдання 8.1 Банк продає з торгового портфеля облігації підприємства «Астан», які до цього були придбані банком за 90 000 грн. Ціна продажу облігацій – 110 000 грн, номінальна вартість – 100 000 грн, накопичені відсотки (суму нарахованих відсотків з дати придбання до дати продажу) – 2 000 грн.

Необхідно відобразити бухгалтерські проведення з обліку реалізації цінних паперів з торгового портфеля банку.

Завдання 8.2 Підприємство ТОВ «Алес» уклала договір андеррайтингу з банком на загальну суму 250 000 грн. Заявка на придбання акцій надійшла від підприємства ТОО «Славан». Комісія банку – 1 %.

Складіть бухгалтерські проведення за виконаними операціями.

Тема 9 Облік операцій в іноземній валюті

При вивченні теми обліку операцій банку в іноземній валюті студенту рекомендується ознайомитися з Законом України «Про валюту і валютні операції», основним нововведенням якого є докорінна зміна підходу до регулювання валютних операцій, яке досі здійснювалося за принципом «дозволено лише те, що прямо визначено», на протилежний – «дозволено все, що не заборонено». Закон передбачає поступову лібералізацію валютного регулювання, яке в силу кризових явищ в економіці та застарілості наразі суттєво обмежує можливість вільного здійснення валютних операцій та руху капіталу та Інструкції з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України (далі Інструкція № 555). Зазначена інструкція розроблена на основі Законів України та нормативно-правових актів НБУ і ґрунтується на основних вимогах міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та НП(с)БО.

Студент повинен звернути увагу на те, що, як і господарюючі суб'єкти, банки здійснюють бухгалтерський облік операцій в іноземній валюті та банківських металах, у подвійній оцінці, а саме в номінальній сумі іноземної валюти, одиницях ваги металу, щодо яких установлюється офіційний курс гривні, – трійських унціях та гривневому еквіваленті за офіційним курсом.

Інструкція № 555 (із зазначеними змінами) визначає порядок відображення операцій в іноземній валюті під час первісного визнання. Вони відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням офіційного курсу гривні до іноземних валют на дату здійснення операції. Тут же встановлено, які зміни необхідно вносити в дані обліку при зміні курсу гривні до іноземних валют. При цьому студент повинен зрозуміти, що зі зміною офіційного курсу залишок за монетарними статтями балансу в іноземній валюті не змінюється, а змінюється тільки його еквівалент у гривні.

Для обліку операцій у іноземній валюті використовують технічні рахунки (які не мають економічного змісту, а використовуються лише для технічного відображення операції) 3800 Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів та 3801 Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів. Наприкінці кожного операційного дня суми залишків у гривневому еквіваленті за технічними рахунками: 3800 Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів; 3801 Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів мають бути тотожними.

Різниці між сумами залишків у гривневому еквіваленті відповідної іноземної валюти та банківських металів за аналітичними рахунками 3800 та 3801 у розрізі кодів іноземної валюти та банківських металів, що виникають у зв'язку із математичним округленням, відображаються за балансовим рахунком 6204 Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами.

Іноземна валюта та банківські метали, що прийняті банком на зберігання, обліковуються за позабалансовим рахунком 9703 Інші активи на зберіганні у гривнях за офіційним курсом на дату прийняття їх на зберігання.

Для відображення операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та банківських металів за позабалансовими рахунками банки можуть використовувати технічний рахунок 9920 Позабалансова позиція банку за іноземною валютою та банківськими металами.

Аналітичний облік активів і зобов'язань в іноземній валюті та банківських металах, реалізованих та нереалізованих результатів за операціями в іноземній валюті, відкритих валютних позицій та їх гривневих еквівалентів, здійснюється в розрізі кодів валют і банківських металів.

Порядок ведення аналітичного обліку за технічними рахунками та технічні аспекти переоцінки рахунків в іноземній валюті та банківських металах банк визначає самостійно в обліковій політиці з урахуванням можливостей програмного забезпечення відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку України.

В Інструкції № 555 визначається, що рахунок 2603 Розподільчі рахунки суб'єктів господарювання банки використовують з метою здійснення валютного контролю та обов'язкового продажу іноземної валюти відповідно до вимог нормативно-правових актів НБУ з валютного регулювання.

Операції з конвертації однієї іноземної валюти в іншу іноземну валюту відображаються в бухгалтерському обліку як купівля однієї валюти з одночасною продажем іншої за крос-курсом на дату рахунку.

Дебіторська заборгованість з придбання оборотних і необоротних активів за іноземну валюту та кредиторська заборгованість з продажу оборотних і необоротних активів за іноземну валюту відображаються у бухгалтерському обліку за офіційним курсом до іноземних валют на дату їх виникнення і не переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют.

Кредиторська заборгованість з придбання оборотних і необоротних активів за іноземну валюту та дебіторську заборгованість з продажу оборотних і необоротних активів за іноземну валюту переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют.

Переоцінка залишків в іноземній валюті за балансовими рахунками з обліку нарахованих доходів та витрат здійснюється під час кожної зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют.

Завдання 9.1 10.03.2020 ТОВ «ЮНА» подало в ПАТ «ВОСТОК» заяву на купівлю 90 000 доларів США за курсом 26,90 грн за один долар та перерахувало на відповідний банківський рахунок 2 430 000 грн. У цей самий день банк купив 90 000 доларів США за курсом 26,85 USD/UAN та зарахував їх на валютний рахунок клієнта. Залишок гривні банк повернув на рахунок клієнта.

Комісійна винагорода за купівлю іноземної валюти становить 1 % й утримується банком із суми гривень, за які куплено іноземну валюту.

Необхідно відобразити операції з купівлі безготівкової іноземної валюти в обліку.

Завдання 9.2 11.03.2020 ТОВ «ЮНА» подало в ПАТ «ВОСТОК» заяву на продаж 50 000 євро. У цей самий день банк продав 50 000 євро за курсом 29,85 EUR/UAH на МВРУ. Комісійна винагорода банку за продаж іноземної валюти становить 1,2 % та утримується із суми гривень, отриманих від продажу іноземної валюти. Кошти, отримані від продажу доларів, зменшені на суму комісійної винагороди, банк зарахував на поточний рахунок компанії. Необхідно відобразити операції з продажу безготівкової іноземної валюти в обліку.

Тема 10 Облік операцій з основними засобами

Облік основних засобів відноситься до *внутрішньобанківських операцій*, тобто це операції банку, що не пов'язані з виконанням доручень клієнтів.

Основні засоби (ОЗ) – матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання чи експлуатації яких більше одного року або операційного циклу, якщо він довший за рік

Банки, як і господарюючі суб'єкти, використовують в бухгалтерському обліку та оцінюють основні засоби за справедливою вартістю. Справедливою вартістю придбаних ідентифікованих активів (земля, будівлі, машини та устаткування) є ринкова їх вартість. Якщо немає даних про ринкову вартість машин та устаткування, то використовується відновлювана вартість з вирахуванням суми зносу на дату оцінки. Для інших основних засобів справедливою вартістю є відновлювана вартість з вирахуванням суми зносу на дату оцінки.

Облік витрат, пов'язаних із поліпшенням основних засобів та вдосконаленням нематеріальних активів, здійснюється за рахунками обліку капітальних інвестицій.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), у результаті чого збільшуються майбутні економічні вигоди, первісно очікувані від використання цього об'єкта.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта основних засобів у придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, відноситься до складу витрат звітного періоду і не впливають на його залишкову вартість.

Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), у результаті чого збільшуються майбутні економічні вигоди, первісно очікувані від використання цього об'єкта. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта основних засобів у придатному для використання стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, відноситься до складу витрат звітного періоду і не впливають на його залишкову вартість.

Бухгалтерський облік операцій з основними засобами здійснюється за балансовими рахунками четвертого класу «Фінансові та капітальні інвестиції», а також за позабалансовими рахунками дев'ятого класу «Позабалансові рахунки» відповідних розділів і груп. Рахунки з обліку вартості балансових основних засобів банку є активними і мають типовий вид: 4XX0.

Накопичена амортизація (знос) ОЗ банку відображається на контраktivних рахунках, що відносяться до групи рахунків, на яких ведеться облік їх первісної вартості. Рахунок накопиченої амортизації (зносу) має вид: 4XX9.

Так, облік первісної вартості основних засобів ведеться на рахунку 4400 «Основні засоби», який є рахунком групи 440 «Основні засоби», тому

нарахування амортизації основних засобів здійснюється в К-т 4409 «Знос основних засобів», який також є рахунком групи 440 «Основні засоби».

Операції з основними засобами, які утримуються банком з метою їх використання, для цілей обліку можна умовно поділити на етапи:

Етап I Надходження основних засобів до банку

Етап II Амортизація основних засобів банків

Етап III Підтримання основних засобів банку в робочому стані

Етап IV Поліпшення (удосконалення) основних засобів

Етап V Переоцінка основних засобів банку

Етап VI Зменшення корисності ОЗ

Етап VII Вибуття основних засобів з банку

Основними завданнями інвентаризації є встановлення фактичної наявності в банках ОЗ, нематеріальних активів та інших активів і зобов'язань, з'ясування стану їх зберігання; установлення обсягів нестач або надлишків необоротних активів; виявлення активів, що тимчасово не використовуються, втрачених активів тощо

Завдання 10.1 З 01.09.19 банк використовує основний засіб, первісна вартість якого становить 18480,00 грн. Строк корисного використання – 6 років. Ліквідаційна вартість основного засобу становить 1200,00 грн. Лічильник банкнот використовується щоденно.

Необхідно: Розрахувати річні суми амортизації лічильника банкнот на весь строк корисного використання усіма можливими методами. Відобразити нарахування амортизації в будь-якому місяці впродовж строку його корисного використання.

Тема 11 Облік операцій з нематеріальними активами

При вивченні теми обліку операцій з нематеріальними активами студент повинен звернути увагу на той факт, що їх облік регламентується тими ж

нормативно-правовими актами, що й облік операцій з основними засобами.

Нематеріальний актив (НА) – актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується банком з метою використання у своїй діяльності понад один рік або один операційний цикл, якщо він перевищує один рік в адміністративних цілях або надання в лізинг іншим особам.

Облік об'єктів нематеріальних активів ведеться із застосуванням первинних документів, передбачених нормативно -правовими актами України. Порядок ведення аналітичного обліку нематеріальних активів та складання первинних документів визначається згідно з обліковою політикою банку з урахуванням вимог нормативно-правових актів України.

Нематеріальні активи обліковуються за рахунками: 4300 Нематеріальні активи, 4309 Накопичена амортизація нематеріальних активів. При цьому інструкції передбачають, що для відображення в бухгалтерському обліку операцій з нематеріальними активами банки можуть використовувати транзитні рахунки відповідно до облікової політики банку.

Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється банком під час його первісного визнання.

Нематеріальні активи чутливі до технологічного старіння і строк їх корисного використання не може бути більшим, ніж 20 років.

Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється відповідно до внутрішніх положень банку з обліку нематеріальних активів.

Завдання 11.1 03.09.2019 банк ПАТ «Форум» безкоштовно отримав нематеріальний актив від юридичної особи, вартість якого на підставі акта приймання-передавання становить 35 000 грн 01.09.2020 вибуває повністю амортизований (зношений) об'єкт (програмне забезпечення), розмір зношення якого досяг балансової вартості об'єкта і становив 12 000 грн.

Необхідно відобразити бухгалтерськими проведеннями безоплатне придбання нематеріальних активів, облік вибуття нематеріальних активів та списання з балансу неповністю зношеного об'єкта нематеріальних активів.

Тема 12 Облік операцій з лізингу

При самостійному вивченні теми обліку операцій з лізингу в банках України студент повинен, насамперед, оволодіти економічною суттю лізингу, осягнути його актуальність для держави в період становлення ринкової економіки.

Студенту важливо ознайомитися із Законом України «Про лізинг», в якому визначені юридичні основи організації лізингу, вимоги до укладання угоди про лізинг, права і обов'язки сторін, які причетні до лізингових операцій, та мати уяву про те, що лізинговою діяльністю займаються крім банків багато різновидів господарюючих суб'єктів будь-яких видів економічної діяльності.

Відповідно зазначені господарюючі суб'єкти мають свої особливості з організації лізингової діяльності та обліку відповідних операцій. Стосовно обліку лізингових (орендних) операцій в банках студент має ґрунтовно вивчити розділ 8 «Облік лізингових (орендних) операцій» «Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України» [15]. а також з відповідними розділами підручників і посібників з обліку в банках України.

Зазначена Інструкція визначає, що залежно від умов лізингу (оренди) щодо передавання всіх ризиків і вигід, пов'язаних з правом власності на актив, лізинг (оренда) поділяється на фінансовий або оперативний. Фінансовий лізинг (оренда) - оренда, умовами якої передбачається передавання всіх ризиків і вигід, пов'язаних з правом власності на актив. Право власності може з часом передаватися або не передаватися. Лізинг (оренда), що не передбачає передавання всіх ризиків і вигід, пов'язаних з правом власності на актив, класифікується оперативним.

Інструкція банку встановлює, що для визначення операції як фінансовий лізинг (оренда), використовуються критерії, які окремо або в поєднанні

обумовлюють класифікацію лізингу (оренди) як фінансового, а саме:-
наприкінці строку дії лізингу (оренди) право власності або інші речові права на актив переходять до лізингоодержувача; – лізингоодержувач має право на купівлю цього активу за ціною, яка значно нижча від справедливої вартості на дату реалізації цього права, а на початку строку лізингу (оренди) є обґрунтована впевненість у тому, що це право буде реалізовано;

– строк дії лізингу (оренди) становить більшу частину строку корисного використання навіть за умови, що право власності не передаватиметься;

– на початку строку дії лізингу (оренди) теперішня вартість мінімальних лізингових (орендних) платежів має бути не меншою, ніж справедлива вартість активу, переданого в лізинг (оренду);

– активи, передані в лізинг (оренду), мають спеціалізований характер, тобто лише лізингоодержувач може користуватися ними без суттєвих модифікацій.

Важливим положенням розділу Інструкції з обліку лізингових операцій в банках є те, що лізингодавець враховує активи, які він передав у фінансовий лізинг (оренду), як виданий кредит, на який поширюються вимоги Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладених (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України. А лізингоодержувач відображає в балансі отримані необоротні активи одночасно як актив і зобов'язання.

Лізингодавець наданий у фінансовий лізинг (оренду) об'єкт необоротних активів у сумі мінімальних лізингових (орендних) платежів і негарантованої ліквідаційної вартості, відображає в бухгалтерському обліку. Різниця між сумою мінімальних лізингових (орендних) платежів і негарантованої ліквідаційної вартості об'єкта фінансового лізингу (оренди) та теперішньою його вартістю, що визначена за лізинговою (орендною) ставкою процента, є доходом лізингодавця.

Розподіл доходу між звітними періодами протягом строку лізингу (оренди) здійснюється із застосуванням лізингової (орендної) ставки процента

до залишку заборгованості лізингоодержувача за кредитом на початок звітнього періоду.

Лізингоодержувач основні засоби, що отримані у фінансовий лізинг (оренду), обліковує за найменшою з оцінок: справедливою вартістю активу або теперішньою вартістю суми мінімальних лізингових (орендних) платежів.

Метод нарахування амортизації об'єкта фінансового лізингу (оренди) визначається лізингоодержувачем відповідно до порядку нарахування амортизації власних основних засобів і нематеріальних активів. Обліку витрат на утримання об'єкта необоротних активів, отриманого в фінансовий лізинг (оренду) у бухгалтерському обліку відображаються за рахунком 7421 «Витрати на утримання основних засобів, що отримані в лізинг (оренду)».

Завдання 12.1 Банк уклав угоду з підприємством про отримання в фінансовий лізинг автомобіля первісною вартістю 180 000 грн на 5 років.

Річна ставка процента за користування об'єктом лізингу – 13 %.

Визначити теперішню вартість мінімального лізингового платежу та скласти бухгалтерські проведення в обліку лізингодавця та лізингоодержувача протягом перших трьох місяців лізингу.

Завдання 12.2 Банк-лізингоодержувач та банк-лізингодавець уклали угоду оперативного лізингу на умовах:

- вартість офісного приміщення, що є предметом лізингу, 700 000 грн;
- термін корисного використання 20 років;
- ліквідаційна вартість 55 000 грн.;
- вартість будівлі, що зазначена в угоді 700000 грн.;
- щорічна орендна плата 200 000 грн.;
- термін лізингу 3 роки;
- метод нарахування амортизації у лізингодавця – пряолінійний.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення.

4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що є предметом бухгалтерського обліку в банках:

- а) рахунки;
- б) банківська операція;
- в) баланс;
- г) метод подвійного запису;
- д) документ?

2. Відповідно до п. 59 «Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» банки обов'язково мають складати на паперових та/або електронних носіях такі реєстри:

а) особові рахунки та виписки з них; аналітичні рахунки з обліку внутрішньобанківських операцій; книги реєстрації відкритих рахунків; оборотно-сальдовий баланс;

б) особові рахунки та виписки з них; аналітичні рахунки з обліку внутрішньобанківських операцій; журнали-ордери; головна книга;

в) аналітичні рахунки з обліку внутрішньобанківських операцій; меморіальні ордери; головна книга;

г) аналітичні рахунки з обліку внутрішньобанківських операцій; особові рахунки та виписки з них; книги реєстрації відкритих рахунків; головна книга.

3. Як розділяється бухгалтерська робота у банках залежно від її змісту:

- а) операційну;
- б) аналітичну;
- в) облікову;
- г) звітну;
- д) розрахунково-касову?

4. Що включається в структуру Плану рахунків банку:

- а) балансова частина;
- б) частина доходів і витрат;
- в) документи;

г) позабалансова частина;

д) операції?

5. Оберіть, яке з тверджень є правильним:

а) однозначні рахунки – назви груп рахунків; двозначні рахунки – класи; тризначні – розділи; чотиризначні – синтетичні рахунки;

б) однозначні рахунки – назви класів рахунків; двозначні рахунки – групи; тризначні – розділи; чотиризначні – синтетичні рахунки;

в) однозначні рахунки – назви розділів рахунків; двозначні рахунки – класи рахунків; тризначні – групи рахунків; чотиризначні – синтетичні рахунки;

г) однозначні рахунки – назви класів рахунків; двозначні рахунки – розділи; тризначні – групи; чотиризначні – синтетичні рахунки.

6. Мінімальний розмір статутного капіталу на час реєстрації банку має бути:

а) сплачений в розмірі 50 %;

б) повністю сплачений;

в) сплачений в розмірі 30 %.

7. Визначте термін прийняття Правлінням Національного банку остаточного рішення про державну реєстрацію банку:

а) не пізніше ніж за три місяці;

б) не пізніше як за чотири місяці;

в) до одного місяця;

г) до півроку;

д) не пізніше трьох місяців та 15 днів.

8. Статутний капітал банку можна збільшити шляхом:

а) збільшення вартості акцій;

б) переоцінки основних засобів;

в) збільшення величини резервних фондів;

г) укладання прямих договорів між банками щодо інвестування.

9. Зміст проведення:

Д-т 5004 «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»

К-т 5000 «Статутний капітал банку»

- а) відображено внески акціонерів у незареєстрованому статутному капіталі;
- б) анулювання акцій, викуплених в акціонерів;
- в) акумулювання коштів у незареєстрованому статутному капіталі;
- г) відображено реєстрацію статутного капіталу.

10. Не заборонено використовувати для формування статутного капіталу банку:

- а) кошти юридичної особи, що знаходяться на кредитному рахунку у банку;
- б) золоті злитки із найвищою банківською пробою;
- в) кошти фізичної особи, що знаходяться на депозитному рахунку у банку;
- г) інвестиції одного банку, що спрямовані на формування статутного капіталу іншого банку;
- д) кошти бюджету з цільовим призначенням.

11. До інших операційних доходів і витрат не належать:

- а) неустойки, штрафи, пені, що отримані або сплачені за банківськими операціями;
- б) витрати за послуги аудиту;
- в) доходи та витрати від оперативного лізингу;
- г) дивіденди за субординованим боргом;
- д) витрати на інкасацію;

12. Сплачена авансом сума, яка перевищує суму нарахованих процентів за кредитами, що надані іншим банкам, обліковуються на рахунку:

- а) 3500 «Витрати майбутніх періодів»;
- б) 5040 «Прибуток звітного року»;
- в) 3600 «Доходи майбутніх періодів»;

г) 5041 «Збиток звітного року»;

д) 1200 «Кореспондентський рахунок банку у НБУ».

13. Якщо джерел для покриття загальної суми збитку не вистачає, то непокрита сума в балансі банку обліковується за рахунком:

а) непокриті збитки минулих років;

б) непокриті збитки поточного року;

в) збитки минулого року, що очікують затвердження;

г) нерозподілені збитки;

д) нерозподілені прибутки минулих років.

14. За результатами інвестиційної діяльності банк визнає доходи (витрати):

а) доходи від реалізації (придбання) основних засобів;

б) дивіденди, що сплачені протягом звітного періоду;

в) за операціями із змінами інвестицій в асоційовані компанії;

г) прибутки (збитки) від торговельних операцій;

д) податок на прибуток.

15. Якщо загальна сума всіх доходів за рік перевищує суму витрати банк звітує про прибуток, і в обліку здійснює проведення:

а) Д-т кредитове сальдо рахунків доходів за вирахуванням дебетового сальдо за рахунками витрат К-т 5040;

б) Д-т 5041 К-т дебетове сальдо рахунків витрат за вирахуванням кредитового сальдо рахунків доходів;

в) Д-т кінцеве сальдо рахунків 6 класу, Д-т А 5041, К-т кінцеве сальдо рахунків 7 класу;

г) Д-т кінцеве сальдо рахунків 7 класу, Д-т А 5040, К-т кінцеве сальдо рахунків 6 класу Д-т.

16. Касове обслуговування банком клієнтів та оброблення готівки має здійснюватися:

а) в операційній касі;

б) у видатковій касі;

- в) у видатково-прибутковій;
- г) в поточній касі;
- д) в основній касі.

17. У разі виявлення надлишку коштів під час доставки валютних цінностей до суб'єкта господарювання за результатами перерахунку оформляється:

- а) довідка касира вечірньої каси;
- б) заява про недоотримання клієнтського виторгу;
- в) акт розбіжностей;
- г) акт про наявність надлишку;
- д) картка обліку прорахунків.

18. Банки зобов'язані безкоштовно під час здійснення касових операцій без будь-яких обмежень:

- а) обмінювати банкноти та монети іноземної валюти на національну;
- б) обмінювати платіжні банкноти та монети національної валюти, не придатні до обігу, на придатні;
- в) обмінювати сумнівні банкноти та монети національної валюти на придатні;
- г) оприбутковувати готівку іноземної та національної валюти.

19. Видача готівки фізичним особам з поточних, вкладних (депозитних) рахунків відображається проведенням:

- а) Д-т 2620 – К-т 1001, 1002;
- б) Д-т 2630 – К-т 1001, 1002;
- в) Д-т 2635 – К-т 1001, 1002;
- г) Д-т 2600 – К-т 1001.

20. Видача готівки юридичним особам, з їх поточних рахунків:

- а) Д-т 2620 – К-т 1001, 1002;
- б) Д-т 2630 – К-т 1001, 1002;
- в) Д-т 2635 – К-т 1001, 1002;
- г) Д-т 2600 – К-т 1001, 1002.

21. Рахунок ностро – це:

- а) рахунок банку кореспондента (чужий), що відкритий у нашому банку;
- б) кореспондентський рахунок для обслуговування розрахункових чеків;
- в) картковий рахунок, відкритий у банку-кореспонденті;
- г) наш рахунок, що відкритий у банку-кореспонденті.

22. Лоро-рахунок – це:

- а) рахунок банку-кореспондента, що відкритий у нашому банку;
- б) кореспондентський рахунок для обслуговування розрахункових чеків;
- в) картковий рахунок відкритий у банку кореспонденті;
- г) наш рахунок, що відкритий у банку-кореспонденті.

23. Договірні відносини між банківськими установами щодо виконання платежів, здійснення розрахунків, надання послуг називаються:

- а) розрахунково-касовими;
- б) кореспондентськими;
- в) міжбанківськими;
- г) платіжними;
- д) договірними;

24. Для здійснення безготівкових операцій за дорученням клієнта на території України резиденти використовують систему, що створена НБУ:

- а) систему внутрішньобанківських розрахунків;
- б) систему електронних платежів;
- в) систему центральної розрахункової палати;
- д) систему асоціації банків України;
- г) систему прямих кореспондентських відносин.

25. Для відображення в обліку кореспондентських відносин між банками та НБУ використовуються рахунки:

- а) 1600 Кореспондентські рахунки інших банків та 1500 Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках;
- б) 1200 Кореспондентський рахунок банку в НБУ України та 1300 Кореспондентський рахунок Національного банку України в банку;

в) 3900 Рахунки філій, що відкриті в банку та 3901 Рахунки, що відкриті для філій банку;

г) 1001 Банкноти та монети в касі банку та 1002 Банкноти та монети в касі відділень банку;

д) 2600 Кошти на вимогу суб'єктів господарювання та 2620 Кошти на вимогу фізичних осіб.

26. Операції з отримання кредитів банками, які за своєю суттю є однією з форм залучення ресурсів у банк, називаються:

а) пасивними кредитами;

б) активними кредитами;

в) кредитними операціями;

г) депозитами до запитання;

д) активними депозитами.

27. Видача кредиту юридичній особі буде відображатись таким проведенням:

а) Д-т Кредитний рахунок К-т 2100;

б) Д-т Кредитний рахунок К-т 2010;

в) Д-т Кредитний рахунок К-т 2200;

г) Д-т Кредитний рахунок К-т 2600;

д) Д-т 2600 К-т Кредитний рахунок.

28. Погашення фізичною особою кредиту відображають проведенням:

а) Д-т Кредитний рахунок К-т 2600;

б) Д-т 1001 К-т Кредитний рахунок;

в) Д-т Кредитний рахунок К-т 6110;

г) Д-т Кредитний рахунок К-т 1001.

д) Д-т 7100 К-т Кредитний рахунок;

29. Наданий (отриманий) кредит під заставу цінних паперів залежно від умов, згідно з якими здійснюється передавання (продаж) цінних паперів і виконання зобов'язань сторонами договору, це:

а) овернайт;

- б) РЕПО;
- в) кредитна лінія;
- г) овердрафт;
- д) іпотечний кредит.

30. Бухгалтерське проведення Д-т 2208 Нараховані доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю К-т 6052 Процентні доходи за кредитами на поточні потреби, що надані фізичним особам, які обліковуються за амортизованою собівартістю означає:

- а) банк списав за рахунок спеціального резерву безнадійну заборгованість за кредитом, наданим фізичній особі;
- б) банк нарахував процентні доходи за кредитом, наданим фізичній особі на поточні потреби;
- в) банк визнав заборгованість за короткостроковим кредитом, що був наданий у поточну діяльність суб'єкту господарювання простроченою;
- г) банк сформував резерв за наданим фізичній особі кредитом;
- д) банк визнав простроченими нараховані доходи за кредитом, наданим фізичній особі на поточні потреби.

31. Рахунки для обліку депозиту щодо балансу можуть бути:

- а) контрарними;
- в) пасивними;
- в) активними;
- г) позабалансовими.

32. Не отриманий у визначений термін розміщений міжбанківський депозит переносять на рахунки простроченої заборгованості:

- а) наступного робочого дня;
- б) за рішенням Правління щодо сумнівності виконання зобов'язань банком- контрагентом;
- в) через 30 днів після прострочення виконання зобов'язань щодо повернення розміщеного депозиту;

г) через 60 днів після прострочення виконання зобов'язань щодо повернення розміщеного депозиту;

д) немає такого терміну «прострочений розміщений депозит».

33. Під час визначення кількості днів для розрахунку відсотків за депозитом:

а) враховуються перший і останній дні депозитної угоди;

б) враховується перший день та не враховується останній день депозитної угоди;

в) не враховуються перший і останній дні депозитної угоди;

г) не враховується перший день, але враховується останній день депозитної угоди.

34. Письмове свідоцтво банку про депонування коштів, яке засвідчує право вкладника на отримання після закінчення встановленого строку суми депозиту та процентів за ним – це:

а) депозит;

б) вексель;

в) ощадний сертифікат;

г) акредитив;

д) чек.

35. Якого методу визначення кількості днів для розрахунку відсотків за депозитом не існує?

а) метод факт/360;

б) метод факт/факт;

в) метод 30/360;

г) метод 360/факт.

36. До комісійних операцій банку з цінними паперами не належать:

а) операції зі зберігання цінних паперів клієнтів;

б) інкасування векселів клієнта;

в) операції з продажу цінних паперів за дорученням клієнта;

г) операції з купівлі цінних паперів за дорученням клієнта;

д) операції із купівлі цінних паперів на продаж.

37. Боргові цінні папери, які банк не планується утримувати до дати погашення, враховуються:

- а) торговому портфелі;
- б) портфелі банку на продаж;
- в) портфелі банку до погашення;
- г) портфелі інвестицій в асоційовані та дочірні компанії;

38. Основною метою якого портфеля цінних паперів банку є отримання вирішального впливу на керівництво компанії:

- а) цінні папери, що обліковують у торговому портфелі;
- б) цінні папери в портфелі банку на продаж;
- в) інвестиції в асоційовані компанії;
- г) інвестиції в дочірні компанії;
- д) цінні папери в портфелі банку до погашення.

39. Дохід за акціями в торговому портфелі банку у вигляді дивідендів нараховують в звітному періоді, коли емітентом прийнято рішення про їх виплату:

- а) Д-т 3002 К-т 1200;
- б) Д-т 3008 К-т 6300;
- в) Д-т 3007 К-т 6203;
- г) Д-т 6203 К-т 3007;
- д) Д-т 2650 К-т 4400.

40. До операцій з андеррайтингу належать:

а) розміщення емітованих цінних паперів без зобов'язання викупу недорозміщеної їх частини;

б) викуп частини випуску цінних паперів, яку емітент залишає недорозміщеною;

в) викуп певного випуску цінних паперів за фіксованою ціною і перепродаж іншим інвесторам;

г) всі відповіді правильні.

41. Банки мають право здійснювати валютні операції за наявності:

- а) банківської генеральної ліцензії;
- б) письмового дозволу;
- в) розпорядження Правління НБУ;
- г) Положення про валютні операції банку.
- д) розділу щодо здійснення валютних операцій в обліковій політиці.

42. Коли обсяг зобов'язань за проданою валютою та банківськими металами перевищує обсяг вимог, то це:

- а) середня відкрита валютна позиція;
- б) коротка відкрита валютна позиція;
- в) довга валютна позиція;
- г) відкрита валютна позиція;
- д) закрита валютна позиція.

43. Які вироби не належать до банківських металів:

- а) золото, срібло, платина, афіновані до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках;
- б) метали платинової групи, афіновані до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках;
- в) монети, вироблені з дорогоцінних металів;
- г) золоті та срібні ювелірні прикраси із металу найвищої проби;
- д) немає правильної відповіді.

44. Гривневий еквівалент іноземної валюти відображають на рахунках:

- а) 3901;
- б) 3900;
- в) 3801;
- г) 9020;
- д) 3800.

45. Пункти обміну валюти для здійснення валютно-обмінних операції це:

- а) філія банку, де здійснюються валютно-обмінні операції для фізичних осіб;

б) дочірня установа банку, де здійснюються валютно-обмінні операції] фізичних осіб-резидентів;

в) структурна одиниця банку, де здійснюються валютно-обмінні операції фізичних та юридичних осіб-нерезидентів;

г) структурна одиниця банку, де здійснюються валютно-обмінні операції фізичних осіб-резидентів і нерезидентів згідно із чинним законодавством;

д) структурна одиниця банку, де здійснюються валютно-обмінні операції юридичних осіб-резидентів.

46. Придбані основні засоби та нематеріальні активи визнаються:

а) за первісною вартістю;

б) амортизованою собівартістю;

в) переоціненою вартістю;

г) ліквідаційною вартістю;

47. Визнаються нематеріальним активом і не підлягають відображенню в складі витрат звітного періоду, у якому вони були здійснені, витрати на:

а) підготовку і перепідготовку кадрів;

б) створення внутрішньої ділової репутації банку;

в) створення, реорганізацію та переміщення банку або його частини;

г) дослідження та рекламу;

д) придбання права на торговельну марку.

48. Для цілей ведення бухгалтерського обліку основних засобів використовують рахунки:

а) 4400;

б) 4500;

в) 4310;

г) 4330;

49. Для цілей ведення бухгалтерського обліку нематеріальних активів використовують рахунки:

а) 4410;

б) 4300;

в) 4310;

г) 4330;

50. Нарахування амортизації основних засобів відображається в бухгалтерському обліку таким проведенням:

- а) Д-т 7423 К-т 4309;
- б) Д-т 7423 К-т 4409;
- в) Д-т 7423 К-т 4509;
- г) Д-т 4309 К-т 6423;
- д) Д-т 7423 К-т 4300.

51. Бухгалтерський облік відновлення корисності основних засобів банківської установи відображається в бухгалтерському обліку таким проведенням:

- а) Д-т 4409 К-т 6499;
- б) Д-т 7499 К-т 4409;
- в) Д-т 4409 К-т 7499;
- г) Д-т 7499 К-т 4309;
- д) Д-т 4309 К-т 7499.

52. Амортизації не підлягають такі матеріальні та нематеріальні активи банку:

- а) телефони, вартість яких перевищує 2 500 гривень;
- б) меблі;
- в) комп'ютерна техніка;
- г) автомобілі;
- д) вартість землі і незавершених капітальних інвестицій.

53. Витрати, які не включаються в первісну вартість створених банком основних засобів:

- а) адміністративні витрати;
- б) нарахування на оплату праці робітників, які створюють об'єкт основних засобів;
- в) матеріальні витрати;
- г) витрати на оплату праці робітників, які створюють об'єкт основного засобу.

54. До якої групи нематеріальних активів відносять «право на проведення діяльності»:

- а) права на користування майном;
- б) незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи;
- в) інші нематеріальні активи;
- г) права на комерційні позначення;
- д) авторське право та суміжні з ним права.

55. Об'єкти нематеріальних активів припиняють визнаватися в балансі в разі їх вибуття внаслідок:

- а) втрати;
- б) невідповідності критеріям їх визнання як активів;
- в) безоплатного передавання;
- г) продажу.

56. Лізингова діяльність банківською установою реалізується поетапно і не передбачає такого етапу:

- а) завершення лізингової діяльності;
- б) надання лізингової послуги;
- в) управління лізинговою діяльністю;
- г) прийняття рішення щодо лізингової діяльності банківської установи
- д) розроблення стратегії розвитку лізингової діяльності.

57. Банківська установа як суб'єкт лізингового ринку виконує функцію:

- а) фінансового посередника;
- б) лізингоотримувача;
- в) лізингодавця;
- г) всі відповіді правильні.

58. Відповідно до умов лізингу щодо передавання всіх ризиків і пов'язаних із правом власності, розрізняють такі види лізингу:

- а) з повною окупністю та з неповною окупністю;
- б) прямий, непрямий та роздільний;
- в) терміновий та поновлюваний;

- г) фінансовий та оперативний лізинг;
- д) незабезпечений, забезпечений та частково забезпечений.

59. За метою учасників лізингової угоди лізингові операції поділяються на:

- а) з повною окупністю, з неповною окупністю;
- б) прямий, непрямий та роздільний;
- в) терміновий, поновлюваний;
- г) фінансовий та оперативний лізинг;
- д) дійсний та фіктивний.

60. Господарська операція юридичної або фізичної особи, передбачає продаж основних засобів фінансовій організації з одночасним зворотним отриманням таких основних засобів юридичною чи фізичною особою у фінансовий або оперативний лізинг:

- а) револьверний лізинг;
- б) зворотний лізинг;
- в) оперативний лізинг;
- г) фінансовий лізинг;
- д) генеральний лізинг.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базові:

1. Андренко О. А. Облік у банках : конспект лекцій для студентів денної і заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування [Електронний ресурс] / О. А. Андренко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 167 с. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://eprints.kname.edu.ua/48705/>.

2. Андренко О. А. Тлумачний словник банківських та суміжних економічних термінів із дисципліни «Облік у банках» (для студентів денної і заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування) [Електронний ресурс] / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. А. Андренко – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 59 с. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://eprints.kname.edu.ua/48853/>.

3. Варцаба В. І. Облік у банках (у таблицях і схемах) : навч. посібник / В. І. Варцаба, К. С. Машіко. – Ужгород : В-во УжНУ «Говерла», 2016. – 184 с.

4. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 17.11.2004 р. № 555 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1511-04>, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020). – Назва з екрана.

5. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 20.10.2004. № 495. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1425-04>, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.).

6. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 21.02.2018. № 14. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18/ed20180221>, вільний. – (дата звернення: 09.01.2020.). – Назва з екрана.

7. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 20.12.2005 р. № 480 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06#n15>, вільний. – (дата звернення: 01.03.2020). – Назва з екрана.

8. Інструкція з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 31.03.2017. № 29. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0029500-17>, вільний. – (дата звернення: 01.03.2020.). – Назва з екрана.

9. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 21.01.2004. № 22 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>, вільний. – (дата звернення : 13.01.2020.). – Назва з екрана.

10. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 25.09.2018 р. № 103 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18>, вільний. – (дата звернення : 13.01.2020.). – Назва з екрана.

11. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 16.08.2006. № 320 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>, вільний. – (дата звернення: 13.01.2020.). – Назва з екрана.

12. Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 12.11.2003 р. № 492 (зі змінами).. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>, вільний. – (дата звернення: 17.01.2020.). – Назва з екрана.

13. Інструкція про порядок відображення в бухгалтерському обліку банками України поточних і відстрочених податкових активів та податкових

зобов'язань [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 17.03.2009. № 140. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-09>, вільний. – (дата звернення: 05.02.2020.). – Назва з екрана.

14. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 24.10.2011. № 373. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#n24>, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

15. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) [Текст] : підручник/ Н. Б. Литвин. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – Київ : «Центр учбової літератури», 2017. – 676 с.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби IASB [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21). Вплив змін валютних курсів [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

19. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). фінансові інструменти [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 01.01.2012. (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

20. План рахунків бухгалтерського обліку банків України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 11.09.2017 р. № 89 (зі змінами) . – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17>, вільний. – (дата звернення : 02.03.2020). – Назва з екрана.

21. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010. № 2755-VI (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>, вільний. – (дата звернення : 20.02.2020.). – Назва з екрана.

22. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України, встановленого Постановою правління НБУ № 311 від 10.05.2016. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України]. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16>, вільний. – (дата звернення : 20.02.2020.). – Назва з екрана.

23. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>, вільний. – (дата звернення : 12.12.2019.). – Назва з екрана.

24. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 30.06.2016. № 351 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>, вільний. – (дата звернення: 13.02.2020.). – Назва з екрана.

25. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : Мінфін України від 02.09.2014. № 879 (зі змінами) – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

26. Положення про ліцензування банків [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 22.12.2018. № 149. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

27. Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 04.07.2018. № 75 (зі змінами) – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

28. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 16.12.2002. № 508 – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

29. Положення про порядок здійснення банками операцій за аккредитивами [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 03.12.2003. № 514 – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#n14>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

30. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 03.12.2003. № 516. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

31. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України [Електронний ресурс] : Постанова ПНБУ від 02.01.2019. № 1 – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#n10>, вільний. – (дата звернення : 08.02.2020.). – Назва з екрана.

32. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 18.06.2003 р. № 255 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0017500-18>, вільний. – (дата звернення : 03.03.2020.). – Назва з екрана.

33. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 8.04.2005. № 123 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0441-05>, вільний. – (дата звернення : 01.03.2020.). – Назва з екрана.

34. Про банки та банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000. № 2121-III (зі змінами), – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України станом на від 16.07.1999. № 996-XIV (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>, вільний. – (дата звернення : 27.02.2020.). – Назва з екрана.

36. Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс] : Закон України від 21.06.2018. № 2473-VIII (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

37. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 30.10.1996. № 448/96-ВР (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

38. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001. (зі змінами), – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

39. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] від 23.02.2012. № 4452-VI (із змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>, вільний. – (дата звернення : 17.10.2019.). – Назва з екрана.

40. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо розрахунку ефективної ставки відсотка за фінансовими інструментами в банках України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 01.06.2011 р. № 171 (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-11?lang=uk>, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

41. Про фінансовий лізинг [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2004. № 723/97-вр. (зі змінами) – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

42. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс] : Закон України від 23.02.2006. № 3480-IV (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>, вільний. – (дата звернення : 13.02.2020.). – Назва з екрана.

43. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010. № 2755-VI (зі змінами) (зі змінами). – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20060220>, вільний. – (дата звернення : 05.02.2020.). – Назва з екрана.

44. Чмутова І. М. Фінансовий облік у банках : навч. посібник для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» / І. М. Чмутова, К. М. Азізова, О. В. Лебідь. – Харків. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 360 с. (Укр. мов.)

Інформаційні ресурси

45. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>

46. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

47. Навчальний дистанційний курс «Облік у банках (для студентів денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 071 – Облік і оподаткування)», 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=1206>

48. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
49. Наукова бібліотека ХНУМГ імені О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://library.kname.edu.ua/index.php/uk/>
50. Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст» (Серія: Економічні науки) (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg>
51. Національний банк України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua>
52. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/>

ДОДАТОК А

Звіт про фінансовий стан (Баланс)

на _____
(число, місяць, рік)

(тис.грн)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України			
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Кошти в інших банках			
Кредити та заборгованість клієнтів			
Цінні папери в портфелі банку на продаж			
Цінні папери в портфелі банку до погашення			
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії			
Інвестиційна нерухомість			
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток			
Відстрочений податковий актив			
Гудвіл			
Основні засоби та нематеріальні активи			
Інші фінансові активи			
Інші активи			
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття			
Усього активів			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків			
Кошти клієнтів			
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Боргові цінні папери, емітовані банком			
Інші залучені кошти			
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток			
Відстрочені податкові зобов'язання			
Резерви за зобов'язаннями			
Інші фінансові зобов'язання			
Інші зобов'язання			
Субординований борг			
Зобов'язання групи вибуття			
Усього зобов'язань			
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал			
Емісійні різниці			
Незареєстрований статутний капітал			
Інший додатковий капітал			
Резервні та інші фонди банку			
Резерви переоцінки			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)			
Неконтрольована частка -3			
Усього власного капіталу			
Усього зобов'язань та власного капіталу			

ДОДАТОК Б
Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи			
Процентні витрати			
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Комісійні доходи			
Комісійні витрати			
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості			
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж			
Результат від операцій з іноземною валютою			
Результат від переоцінки іноземної валюти			
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості			
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова			
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення			
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями			
Інші операційні доходи			
Адміністративні та інші операційні витрати			
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній			
Прибуток/(збиток) до оподаткування			
Витрати на податок на прибуток			
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває			
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування			
Прибуток/(збиток) за рік			
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			

Продовження

1	2	3	4
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів			
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії			
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток			
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування			
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж			
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків			
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності			
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії			
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток			
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування			
Інший сукупний дохід після оподаткування			
Усього сукупного доходу за рік			
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку			
неконтрольованій частці			
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку			
неконтрольованій частці			
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію			
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію			
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію			
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію			
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік			
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік			

Затверджено до випуску та підписано

«__» _____ 20__ року

Голова правління _____

(підпис, ініціали, прізвище)

(прізвище виконавця, номер телефону)

Головний бухгалтер _____

(підпис, ініціали, прізвище)

Виробничо-практичне видання

АНДРЕНКО Олена Анатоліївна

Методичні рекомендації
для виконання самостійної роботи
із навчальної дисципліни

«ОБЛІК У БАНКАХ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Відповідальний за випуск *Г. І. Кізілов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання І. В. Волосожарова

План 2019, поз. 257 М

Підп. до друку 13.03.2020. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк арк. 4,3.

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.